Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 206 (16729) | 1984 оной сентябриин 7, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

...ӨРИ ЭЗЭТЭЙ, ...НГЭН ТООТОЙ

...үргэн олонниитын дунда эртэ урда сагhаа хой...лэсэдэггүй гээшэ бэзэ. Зүгөөр, хэды тиимэ ...нсал Агуухэ Октябриин социалис революци ...адта ёhотой хуули засаг ба эрхэ сүлөө үгөө, ...шоо хамаг бүхы баялигай эзэн болгоо. Ма... Хуули соо хэлэгдэhэнэй ёhоор гүрэнэй ...бүхы совет арадай ниитэ баялиг, социалис ...түхэл янзань болоно. Үйлэдбэриин гол хэ...—промышленна, барилгын болон хүдөө ажа...ниятинууд, транспортын, хэлхээ холбооной ...эрэшэлэн банкнууд, худалдаа наймаанай ...ьно-ажаhуудалай гуламтанууд, городой гэр ...фонднууд гүрэнэй зөөри мүн. Эдэ бүгэдэ...мэрниишэд, таряашадай ба интеллигенциин шу...аар улам арьбадхагдажа, саг үргэлжэ хүг...айдаг.

...мэhээ гүрэнэй зөөри үрихэ ябадалтай тэм...овет засагай түрүүшын үдэрhөө бүгэдэ ара...болоhон байна. Арадай баялигта юрын ажал...и ёhоор, анхаралтайгаар хандаха ябадалые ...н эхин гэжэ В. И. Ленин нэрлэhэн юм. Гү...дэ, мүнгэн hанда гар хүрэлгэ хадаа Совет ...дач орологотой адли гэжэ онсолдог hэн.

...XXVI съезд. партиин ЦК-гай удаадахи ...гүрэнэй зөөридэ эзэн бусаар хандаха, тэ...хэ ябадалые усадхаха, үйлэдбэриин нөөсэ ...конуудые гүйсэд ашаглаха эрилтэ илангаяа ...абиhан байна.

...ЭЙ ЗӨӨРИДЭ ХАИРА ГАМГҮЙГӨӨР ...ХУДАЛ ХУУРМАГ МЭДЭЭ ҮГЭХЭ. АЛ...АА ТУШААЛЫЕ ХЭМЬЭЭ ХЭТЭРҮҮЛЭН ...ХУЛГАЙ ХЭХЭ. ЭДИЛГЭ АБАХА ГЭХЭ ...УТАМШАГ МУУХАЙ ҮЗЭГДЭЛНҮҮДТЭЙ ...ТЭМСЭЛЭЭ ПАРТИ БА ГҮРЭНЭЙ УЛАМ ...ЖА БАЙЬЕНЬ МЭДЭНЭТ,—гээд нүхэр ...ненко тэмдэглээ.—ЭНЭ ХАДАА САГ ЗУУ...ЭГ БЭШЭ. ЭНЭ ХАДАА САГ ҮРГЭЛЖЭ, ...ШЭГҮЙГӨӨР БЭЕЛҮҮЛЭГДЭХЭ ХАРАА ...БОЛОНО. ЭНЭ УШАРТА ХЭНДЭШЬЕ ХҮН...БАЙХА ЁЬОГҮЙ. НЭГЭШЬЕ ХҮН ЭНЭЭН ...ЛЭБ ЭСЭЭР БОЛОМЖОЛХО ЁЬОГҮЙ. ...УДАЛДА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУД ...ЖАЛША КОЛЛЕКТИВУУД, СОВЕТ БҮХЫ ...САГ ҮРГЭЛЖЫН АНХАРАЛ ХАНДУУЛ...АЙ ХИНАЛТЫН ХУУЛИ ЁЬО САХИЛГЫН ...И ОРГАНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ АША ...ОЛТОХО ШУХАЛА...».

...тын, захяа заабариин ёhоор хаража үзэхэлэ, ...лиг хамгаалха, арьбадхан хүгжөөхэ талаар ...нуудтэ манайшье республика дотор бага бэ...ябуулгануудай бэелүүлэгдэжэ байhаниинь мэ...зниие тайлбарилан хэлэхэдэ, ажалшадай оюн ...бодол болон уран гараар бүтээгдэhэн олон ...нуудые арьбалха, алмахын тула үргэн ехэ ...улгануул бэелүүлэгдэжэ байдаг. Энэ жэшээ ...олон. Тобшолходо, республикымнай олон ...мышленна предприяти, барилгын эмхинүүд ба ...хозуудта бии байгаа материальна мүнгэ зөө...йлэдбэриин нөөсэнүүдые алмаха, арьбалха ту...хэмжээнүүд абтажа, тэдэниие ашаг үрэ ехэ...эглэhэнэй ашаар hайн шанартай продукци ...эрилэгдэдэг болоо. Республикымнай түрүү...виационно, шэлэй заводууд, Улаан-Үдын на...комбинат, бусадшье хэдэ хэдэн предприя...хоз болон совхозууд, худалдаа наймаанай ...үрэнэй зөөри хамгаалха, арьбадхан үргэдхэхэ ...та үдэр бүриин анхарал хандуулжа, нилээд...олзо оруулдаг байна юм. Эдэ коллективүүдтэ ...зөөридэ гамтайгаар хандагдажа, үрихэ, ...ушарнууд усадхагданхай, бүхы юумэеэ, бага ...ань арьбалха, продукциин шанар hайжаруулха ...үүсхэл дэлгэрэнхэй. Жэшээнь, Улаан-Үдын Ле...комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбина...тив, ажалай эмхидхэл hайжаруулан алмалта ...түрим наринаар сахижа, байгша ондо 74 ...рнгэй материальна нөөсэ алмаха уялгатай.

...хамта республикымнай хэдэн олон предприяти...хинүүд ба колхоз, совхозуудта материальна ...йлэдбэриин нөөсэнүүдтэ, тобшолходо арадай бая...гүрэнэй зөөридэ хайша хэрэгээр хандаха ушар...ал олоор дайралдана. Худалдаа наймаанай за...үүдтэ арадай зөөри үрихэ, хулгайлха ябадал...ндэнэ. Олохон предприяти, организаци ...зургаануудта, колхоз, совхозуудта үнэтэ эд ...ан нягтаар тоологдоногүй, миил үригдэнэ, хул...кадрнуудые шэлэн оложо, зүбөөр табиха, ...хэрэгтэ горитой дутагдалнууд ушарhаар зан...ргунь мэдэрхэдэ, энээн тушаа хэды олон хөө...зэй тарабашье, дээдын зургаануудай олон тоото ...нүүдэй абтабашье, гүрэнэй зөөри үрихэ, ...эдихэ ууха ябадал гүйсэд усадхагдана...ээнь, байгша оной үнгэрhэн хахад жэлэй ...гансахан Баргажанай райподо аяар 10 гаран ...эригэй кооперативна зөөри хогшол үригдэhэн, ...рhэн байна. Энээн тушаа республикын Ара...тын комитет бүри hаяхан тусхай тогтоол аба... Тиигэбэшье эндэхи худалдаа наймаанай эмхи...үин буса ябадал гаргаха ушарнууд үзэгдэhэн ...эхэн үдэрэй урда тээ болоhон Буряадай ...Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй заседани ...ркоопсоюзай» тоосооной зүбшэгдэхэдэ энээн ...лэ ехэ хөөрэлдөөн боложо, шанга эрилтэ та...байна. Энээнэй урда тээхэнэ Хэжэнгын районой ...хозуудта гүрэнэй зөөри арьбадхан хамгаалха ...хангалтагүйгөөр табигдаад байhан тухай асуу...засагай дээдын зургаанда зүбшэн хэлсэгдэhэн ...ида тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, үнгэрhэн жэл ба ...ной дүрбэ hарын туршада районой ажа...ар 2 миллион 900 мянган түхэригэй гар...руулhан байна. Тиигэбэшье, энэ хэрэгэй мү...р гүйсэд усадхагдаагүй байhаниинь гэмшэлтэй. ...хамта түмэр замай транспорт ба барилгын за...үдтэ, Соёлой болон Ажаhуудалай хэрэглэмжэ ...министерствэнүүдэй hалбаринуудта, Зэдын, ...Яруунын районуудай хэдэн ажахынуудай мүн...хэмhээнь үлүүгээр гаргашалха, үрихэ, адууhа ...алуулха ушарнууд гүйсэд усадхагданагүй. Энээ...дутагааниинь гэхэдэ, зарим хүтэлбэрилхы тушаал...эй зөөри хадагалха, тоо бүридхэлөө hайжа...дрнуудые шэлэн абаха, зүбөөр хубаарилан та...дэлнуудые шиидхэлгэдэ алдуу эндүүнүүдые ...дэ бүгэдэ хангалтагүй хэрэгүүдтэ эсэс табиха

...зөөри болодог үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүд ма...дэ экономическа байгуулалтын үндэhэ hууринь ...нимэл хадань «өөрөө баяжахын тулада социа...ниие хэншье ашаглаха эрхэгүй». Ушар иимэhээ ...ниитын зөөри хамтын баялигые хамгаалха, арь...тула эрхэтэн бүхэн үнэн сэхээр, гүн сэдьхэл...ээ арюун нангин уялгатай.

...уеын түүхэтэ зорилгонуудай шиидхэгдэжэ бай...ата ниитын зөөри аршалан хамгаалха, арьбад...хөөхэ гээшэ гүрэн түрын удха шанартай хэрэг ...шухала эрилтые хэмнайшье ойро зуурашье мар...гүй.

(

ТАРЯА ХУРЯАЛГА-84

ЖЭГДЭРЭН ОРОНХОЙ

Байгалай туршалга-үйлэдбэриин ажахын механизаторнууд район дотороо хамагhаа түрүүлэн, таряа хуряаха хүдэлмэреэ эхилhэн байна. ОПХ-гай механизаторнууд, комбайнернууд ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрhөө хоорондоо мүрысэн ажаллана. Ажалай шанга тэмсэлдэ оролсоhон ажахын түрүү механизатор Николай Смольников таряа хадаха үдэр бүриингөө нормые үлүүлэн дүүргэжэ, бэшэн сооhоо эрхимлэнэ. Тэрэ мүнөө бүхыдөө 803 центнер таряа сохижо, нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулаа.

Ажахын комбайнернууд hүүлэй дүнгөөр 140 гектар шэниисэ, 250 гектар горох унагаажа, баал болгоhон байна. Сабшаhан горохойнгоо 10 гектарыень хуряажа, 67 центнер ургаса абаа. Тэрэнэй хажуугаар 100 гектар намарай хара таряан сабшагдан баал болгогдоод, 80 гектарынь хадагдажа, дүн хамта 1403 центнер таряан сохигдоо.

Б. БАТОЕВ.

Кабанскын район.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛЭЭ

Энэ жэлдэ Зэдын районой ажахынууд орооhото болон тэжээлэй муу бэшэ ургаса ургуулаа. Мүнөө тэрэнээ гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха гээшэ механизаторнуудай гол зорилго болоно. Эдэ үдэрнүүдтэ районой таряашад харюусалгатай хаhаяа эхилээд, эршэтэйгээр ябуулжа байна. Хура бороогой hаад ушаруулаашье hаань, эндэхи таряан ажалай хүдэлмэрилэгшэд арга хургаяа оложо, ургуулhан юумэеэ богони болзорто сүм хуряажа абахые оролдоно.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторно-таряан ажалай бригаданууд августын 30-да ешмээнээ унагаажа эхилээ hэн. Эдэ бригадануудые ажахын лүршэлтэй механизаторнууд Ф. Д. Зоболотский, А. А. Пашинский гэгшэд хүтэлбэрилдэг юм. Эдэнэр ажалдаа хамтын подрядай гүрим хэрэглэжэ, яhала баян ургаса ургуулаа. hүүлэй дүнгөөр тус колхозойхид 400 гаран гектарай ургаса сабшажа, баал болгоо.

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой таряашад сентябриин 3-hаа ороохо таряагаа унагаажа эхилбэ. Эндэ мүн лэ хоёр бригада хүдэлнэ. Тэдэниие И. Г. Григорьев, Р. Б. Цыренов гэгшэд ударидадаг юм. Эдэ бригаданууд мүнөө 100 гектар ешмээнэй, 50 гектар обёосой ургаса сабшажа, баал болгобо.

Ленинэй орденто Борьёогой совхозой механизаторнууд 700 гектарай таряае сабшажа унагаагаа, 260 гектар намарай паар хахалаа. Эндэхи бригадынхид ажалдаа түрүү онол арга хэрэглэн, ургуулhан таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахые оролдоно.

Мүнөө районой бүхы ажахынууд харюусалгатай хаhаяа эмхитэйгээр эхилэнхэй.

Б. ЦЫБИКОВ.

ТҮРҮҮШЫН БААЛНУУД СОХИГДОБО

Байгша ондо Хяагтын районой «Дружба» колхозой таряашад баян ургаса ургуулаа. Эдэнэр 5370 гектар таряалан дээрэhээ бүхыдөө 74 мянган центнер ороохо сүглуулжа абаха түсэбөө дүүргэхээр хараална.

Үнгэрhэн недели соо тус ажахын механизаторнууд ургаса хуряаха харюусалгатай хүдэлмэреэ эмхитэйгээр эхилээ. hүүлэй дүнгөөр эндэ 720 гектар талмайн ороохото ургамалнууд баал болгогдон сабшагдаа, 30 гектарай ургаса сэхэ хадагдан абтаа. Игэжэ тэдэнэр 240 центнер энэ жэлэй ороохо таряа амбаартаа оруулба.

Д. НИКОЛАЕВ.

ЗОРИЛГОЁО ТОДОРХОЙЛООД...

Ургаса хуряалгын тон харюусалгатай хүдэлмэриин үшөө нэгэ намар хүрэжэ ерэбэ. Түнхэнэй районой колхоз, совхозуудай полинууд дээрэ ороохо таряанай яhала hайн ургаса ургаа. Мүн хартаабха болон овощой ургаса баhал муу бэшээр гаранхай. Тиимэhээ таряалан дээрэ ургаhан юумые нэгэшье гээлтэ хоролтодо оруулангүй хуряажа абаха гээшэ мүнөөдэрэй эгээл шухала, гол зорилго болоно.

Тээсгэн таряа хуряалгын эхилхын урда тээ районой «Восточные Саяны» колхозой Хуурай-hубагай отделенидэ семинар-зүблөөн боложо, ургаса хуряалгын хүдэлмэриие саг сооно, hайн шанартайгаар үнгэргэхын тула юу хэхэ, ямар нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха шухала байhан тухай хөөрэлдөөн болоо. Энэ семинар-зүблөөндэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, парткомуудай болон партбюронуудай секретарьнар, ахамад агрономууд болон инженернүүд, тракторно-таряан ажалай бригадануудай бригадирнууд, отделениинүүдые эрхилэгшэд, экономистнууд, РАПО-гой ахамад мэргэжэлтэд болон районой «Сельхозтехника» нэгэдэлэй түлөөлэгшэд хабаадалсаhан байна. Түбхын түрүүн «1984 оной ургаса хуряалгын гол зорилгонууд тухай» асуудалаар РАПО-гой түрүүлэгшын орлогшо В. С. Холхоев элидхэл хээ.

Мүнөө жэлдэ эндэхи ажахынуудта хамтадаа 19.724 гектар дээрэhээ ороохо таряанай ургаса хуряагдаха байна. Колхоз, совхозуудта таряа хуряалга дээрэ 193 комбайн хүдэлгэгдэхэ зэргэтэй. Ушар иимэhээ комбайн бүхэндэ 108 гектар таряан хүртэнэ. Олон жэлэй ажаглалтаhаа харахада, эндэ сентябрь hарын hүүл ба октябрь hарын эхин багаар саhан орожо магад. Энээн дээрэhээ бүхы комбайнуудые дүүрэн хүсөөрнь, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ хэрэгтэй. Колхозуудай правленинүүд, совхозуудай дирекцинүүд, парткомой болон партбюрогой секретарьнууд, профсоюзай болон комсомолой организацинууд ороохо, хартаабха болон овощ хуряалгада аргатайл hаань хүн зониие олоор хабаадуулха, энэ бүхы ажалые хүдэлмэриин 14—15 хоногой туршада дүүргэхээр хамаг шухала хэмжээ абаха ёhотой гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Ургаса хуряалгын хүдэлмэриин hайн шанартайгаар үнгэргэгдэхын тула арадай хинагшад, ажахынуудай агрономууд эдэбхитэйгээр хүдэлхэ ёhотой гэжэ семинар дээрэ заагдаа. Мүн комбайнуудые техническэ талаhаань харуулха хэрэгтэ эгээл онсо анхарал хандуулагдаха болоно. Эбдэрhэн машинанууд мастерской соо бэшэ. сэхэ таряалан дээрэ заhабарилагдаха ёhотой. Ургаса хуряалгын хажуугаар намарай паар хахалхаяа мартажа болохогүй.

«Восточные Саяны» колхоздо ургаса хуряалгын хүдэлмэриие яажа эмхидхэжэ байhан тухайгаа правлениин түрүүлэгшэ К. М. Дагаев хөөрөө. Эндэ хуряалга-зөөлгын нэгэ томодхогдоhон звено хүдэлжэ эхилээ. Тэрэнэй мэдэлдэ 10 комбайн үгтэнхэй. Бүхы 1500 гектар таряагаа хүдэлмэриин 15 хоногой туршада хадажа, хуряажа дүүргэхээр хараална. Мүн эндэ намарай паар хахалха, hолоомо сүглүүлхэ, шэнэ ургасын таряа сэбэрлэхэ звенонууд байгуулагдаад, таряа хуряалгын түрүүшын үдэрhөө хүдэлжэ эхилээ.

Дурсагдагша ажахын ахамад экономист У. О. Анчиков, хүдөө ажахын управлениин ахамад экономист Р. П. Шобонова гэгшэд ургаса хуряалгын үедэ түлэгдэхэ салин хүлhэн тухай, хамтын подрядаар хүдэлхэдэнь үгтэхэ аккордно-шангай түлөөhэнэй гүрим тухай, социалис мүрысөөнэй дүримүүд тушаа тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө.

Комбайн, машинануудые техническэ талаhаань hайнаар хангахын тула ажахы бүхэндэ технологууд эльгээгдэнхэй, тэдэнэй дежурлаха график табигданхай гэжэ районой «Сельхозтехника» нэгэдэлэй ахамад инженер В. С. Мельников хэлэбэ. Комбайнууд болон жаткануудта запчастьнуудые олохо асуудал тон хүшэрөөр шиидхэгдэнэ.

Байгша оной ургаса хуряалгын хүдэлмэриин үедэ хүн зоной дунда ябуулагдаха эмхидхэлэй, үзэл сурталай, ойлгууламжын хүдэлмэри тухай баhал энэ колхозой партбюрогой секретарь А. Б. Бараев хөөрэhэн байна.

Дээрэ дурсагдагша хүнүүдhээ гадна, «Мир» колхозой ахамад агроном В. Д. Хамагаев, «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ Ю. П. Седов, Харбяангуудай совхозой ахамад агроном Р. Б. Базаров, Түнхэнэй совхозой директор В. Ж. Сыренов гэгшэд ажахынуудта ургаса хуряалгын хэр бэлэдхэлтэйгээр эхилээд, ямараар ябуулагдажа байhан тухай суглараашадта хөөрөө.

Семинар-зүблөөнэй түгэсхэлдэ дүнгыень гарган үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Д. Таханов иимэ семинарнууд ажалай эмхидхэл, харюусалга, партийна болон гүрэнэй журам дээшэлүүлхэдэ hайнаар нүлөөлхэ гэжэ тэмдэглэбэ. Хуряалга-зөөлгын звенонууд сүүдхэдэ 16—18 час соо хүдэлхэ ёhотой. Ургаса хуряалгын хажуугаар силос дараха, витаминтай ногооной гурил бэлдэхэ хүдэлмэриие үргэлжэлүүлхэ байна. Харин партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинууд, Соведүүдэй органууд хадаа эмхидхэлэй болон үзэл сурталай хүдэлмэри шангадхаха, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зэргэтэй болоно.

Тус семинар-зүблөөндэ КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша Н. И. Крючков хабаадалсажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Тэрэшэлэн энээндэ хабаадагшад байгша оной ургаса хуряалгын үедэ хэгдэхэ хүдэлмэриин социалис уялганuудые баталан абажа, мүрысөөнэй гүрим, ажалай түлөөhэн тухай асуудалнууд тушаа тодорхой шиидхэбэри абаhан байна.

В. ТУЛАЕВ.
манай корр.

...ИЭ БҮХЭНДЭ—ЭЛБЭГ ТЭЖЭЭЛ

...АГ ҮРЭТЭЙГӨӨР ХЭРЭГЛЭНЭ

...малда тэжээл бэ...эбари сүм дүүр...Цайдамай МТФ-е...на Лодоновна.Лун...нын совхозой хү...эдтэ hаяхан элид...

...адахи үбhэ ху...лмэриин дүнгүүд ...эл баясуулмаар. ...май hаалиин фер...адhаа бүридэhэн ...эг юм. Коллек...зэтэйгээр, эмхи ...ар ажаллаhанай ...хи сабшалан дээрэ 800 центнер hайн шанартай үбhэн сомогдоо.

Цайдамай hаалишад хайшан гэжэ үнеэдөө hаагаад, үбhэ хуряажа үрдинэ гээшэб? hаалишад болон малшад нэгэшье амаралтагүйгөөр үдэр бүри хүдэлнэ ха юм. Малай байра сэбэрлэхэ, hүрэгөө бэлшээхэ, харууhалхаhаа гадна. бусадшье хойшолуулашагүй хүдэлмэриин ехэ байдагынь мэдээжэ. Тиихэдэ энэ фермын коллектив зунай үедэ ехээр hү абахын түлөө социалис мүрысөөнэй үүсхэл гаргажа, ажалай тэмсэлдэ районойнгоо колхоз, совхозуудай hаалишад болон мал адуулагшадые уряалhан юм. Тэдэнэр ехэ hү абахын тула зунай зулгы дулаан үеые хэрэглэжэ, абаhан уялгануудаа дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхын хажуугаар, ниитын малда бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэлсэжэ ябана бшуу.

Дулма Лундуковагай даадаг үбhэ хуряалгын звенодо 11 хүн хүдэлнэ. Эндэ «Т-40» түхэлэй трактор, хоёр морин косилка бии. Лубсан-Нима Ринчинов трактор жолоодоно, hаалишан Бальжинима Балданов мал адуулагша Михаил Лубсанов хоёр морин косилкаар үбhэ сабшана. Эдэнэр үбhэ хуряалгын үдэр бүхэниие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхые оролдоно. hаалишад ээлжээгээр сабшаландаа гарадаг. Малшадай үхибүүд, пенсидэ гараад ябаhан үндэр наhатайшуул тус фермынхидтэ эдэбхитэйгээр туhална.

Химнын совхозой парткомой секретарь Виктор Батуевич Борисов үбhэ хуряалгын габшагайшуулай нэрэнүүдые ехэ хүндэтэйгөөр нэрлээ hэн. Эдэнэр хэд бэ гэбэл, звеное даагша Д. Л. Лундукова, КПСС-эй гэшүүн, hаалишан-пенсионер Е. Д. Данзанова, Цайдамай МТФ-гэй хүдэлмэрилэгшэд Б. Балданов, М. Лубсанов, Л-Н. Ринчинов гэгшэд болоно.

Үбhэ хуряалгын дүүрэтэр үшөө 600 центнер hайн шанартай тэжээл нөөсэлхөөр хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллажа байна. Цайдамай фермын коллектив техникын ябаха аргагүй уhатай, дэгнүүлтэй, харганаа, бургааhатай газарай ногоое хажуураар сабшана. Энэ эбтэй эетэй коллективэй хүн бүхэн үбhэ хуряалгын үдэр бүхэниие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, шадаал hаа ехэ тэжээл бэлэдхэхэеэ шармайн оролдожо ябанад.

Б. БАЛДАНОВ.
Сэлэнгын район.

Замбуулиниие шэнжэлгэдэ гаргагдаhан эрэлхэг зориг, баатаршалга

„САЛЮТ-7"—„СОЮЗ" ГЭЖЭ КОМПЛЕКСЫН КОСМОНАВТНУУДТА ҮНДЭР ДЭЭДЫН ШАГНАЛНУУД КРЕМЛЬ СОО БАРЮУЛАГДАБА

«Салют-7» — «Союз» гэжэ замбуулинай эрдэм-шэнжэлэлгын комплексоор эхэнэр-космонавтын хабаадалгатай экипажай байгша оной июль hарада амжалтатайгаар ниидэhэн ушар замбуулинай дайдые шэнжэлгын түүхэдэ шэнэ толотомо хуудаhан болобо. Хэгдэhэн шэнжэлгэнүүдэй, туршалгануудай үрэ дүнгүүд манай ороной эрдэм наукын ба арадай ажахын элдэб hалбаринуудта үргэнөөр хэрэглэгдэхэ, замбуулинай дайдые амгалан тайбан зорилготойгоор шэнжэлгын, замбуулинай техникые саашадань хүгжөөлгын үргэн ехэ хараа түсэбүүдые нээхэ байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко СССР-эй летчик-космонавтнууд В. А. Джанибековтэ, С. Е. Савицкаяда, И. П. Волкдо Советскэ Союзай үндэр дээдын шагналнуудые сентябриин 5-да Кремль соо барюулба.

Шагналнуудые барюулха үедөө нүхэр К. У. Черненко үгэ хэлээ.

К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэлэhэн үгэ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Мүнөөдэр манайда баяр жабхалантай уулзалга болоно байна. Захагүй холын замбуулинай дайдада эрхим hайнаар хүдэлhэнэйнгөө hүүлээр, түрэл газар нютагтаа бусажа ерэhэн замбуулинай баатарнууд Владимир Джанибековые, Светлана Савицкаяе, Игорь Волкые үнэн зүрхэнhөө халуунаар амаршалхын тула hайн hайхан заншалай ёhоор эндэ, Кремль соо, сугларбабди.

hайн hайханаар түбхинүүлэгдэhэн «Салют-7»—«Союз Т-12» гэжэ комплекс соо тэдэнэй хүдэлhыень бидэ бултадаа мэдэнэбди. Светлана Савицкая болон Владимир Джанибеков онгосоhоо газаашаа гаража, айхабтар орёо туршалгануудые хээ, одото замбуулинай дайдада хабсаргагшадаар хүдэлөө. Тиихэдэ Светлана замбуулин руу газаашаа гараhан дэлхэй дээрэхи түрүүшын эхэнэр болобо.

Гансал лабораторинууд бэшэ, харин замбуулинай дайдахи үйлэдбэриин өөрсэ шэнжэтэй цехүүд болохо замбуулинай томо ехэ станцинуудые зохёон байгуулгада тэдэнэй үнэтэ дүй дүршэлэй хэрэглэгдэхэ байhандань найданабди.

Замбуулинай комплексын хүндэмүүшэ ээзд Леонид Кизим, Владимир Соловьев, Олег Атьков «Союз Т-12» гэжэ алдарта экипажай амжалтые тэн адляар хубаалданал. Тэдэнэр удаан сагай ниидэлгэнүүдтэ ехээр дадаа, газаашаа замбуулинай дайда руу гаралга тэдэнэртэ саг үргэлжын сэнгэлгэ мэтэ болонхой. Шэнжэлгэнүүдэй үргэн ехэ, зохёохы программые тэдэнэй амжалтатайгаар бэелүүлгэ газарай нюусануудые, юртэмсын нюусануудые хүн түрэлтэнэй тайлбарилан нээлгэдэ үшөө нэгэ шухала шата болобо гэжэ мүнөө хэлэжэ шадахабди.

Замбуулинай дайдые шэнжэлжэ эхилhэнhээ хойшо тиимэшье ехэ саг үнгэрөөгүй. Юрий Алексеевичэй Гагаринай домог суута ниидэлгэhээ хойшо оройдоол 23 жэлhээ үлүү саг үнгэрбэ. Теэд энэ талаар ямар ехэ юумэ мэдэхэ болообибди, оньhон техникэмнай ямар hайн болгогдооб, эрдэм наукын эгээл элдэб hалбаринууд ямар хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байнаб. Космонавтикын амжалтануудта эрдэмтэдэй гүнзэгы ухаан бодол, инженернүүдэй, технигүүдэй, хүдэлмэришэдэй гайхамшагта мэргэжэл шадабари, космонавтнуудай айхабтар ехэ эрэлхэг зориг шухала үүргэ нүлөө үзүүлнэ. Урдамнай ехэ зорилгонууд, түсэбүүд табигдана. Бусадшье оронууд иимэ хараа түсэбүүдтэй. Замбуулинай дайдын амгалан тайбан, имагтал амгалан тайбан байхынь тула оролдохо гээшэ тон шухала удха шанартай гэжэ манай гүрэн, манай парти этигэн найдана.

Замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргуулхагүй зорилготойгоор хөөрэлдөөнүүдые хэхэ гэhэн манай дурадхалнууд энэ талаар шэглүүлэгдэнхэй байна. Эсэсэй эсэстэ Холбоото Штадууд политическэ холын болдолтой байhанаа харуулжа, Советскэ Союзай бүтэмжэтэй hайн хандасые нэрэтэй солотойгоор сэгнэхэ байhандань найдахые хүсэгдэнэ. Хүнүүдэй аша туhада алба хэхэ уялгатай эрдэм ухаанай агуухэ нээлтэнүүдэй үсөөн бэшэ ушарта хүн зондо ургаг тойбо татадагынь элитэ. Замбуулинай нээлтэнүүдые энэ талаар шэглүүлжэ болохогүй. Замбуулинай дайда хадаа сэрэгэй хёмороо зуршэлдөөнэй бэшэ, харин тэдэнэй социальна байгуулалтаhаа дулдыдангүй гүрэнүүдэй амгалан тайбанаар харилсан ажаллалгын газар болохо ёhотой.

Энэ асуудалаар үгэеэ ойлголсолго бүхы хүн түрэлтэнэй ажабайдалда шухала удха шанартай байха ёhотой. Тэрээнhээ гадна, энэ ушар совет-американ харилсаанда дуталдадаг нэгэ нэгэндээ этигэл найдалые түхөөхэ ёhотой бшуу. Тиин мүнөө шагналнуудые барюулжа эхилхээр саг ерэбэ ха.

«Салют-7»—«Союз Т-12» гэжэ замбуулинай комплексоор замбуулинай дайда соогуур амжалтатайгаар ниидэhэнэйнь, тиихэдээ эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргаhанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар онгосын командир СССР-эй летчик-космонавт, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой Владимир Александрович Джанибековые Ленинэй орденоор шагнаха.

СССР-эй летчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой Светлана Евгеньевна Савицкая Ленинэй орденоор ба «Алтан Одон» гэжэ хоёрдохи медаляар шагнагдаба.

Космонавт - шэнжэлэгшэ Игорь Петрович Волкдо Ленинэй орден ба «Алтан Одон» гэжэ медаль барюулалгатайгаар Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ, мүн «СССР-эй летчик-космонавт» гэhэн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Хүндэтэ нүхэдүүд, Таанадые үндэр дээдын шагналнуудаартнай үнэн зүрхэнhөө амаршалнаб!

Элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыетнай, Эхэ оронойнгоо аша туhада hайн hайхан, шэн габьяата ажалдаа шэнэ амжалтануудые түйлахыетнай бүхы зүрхэ сэдьхэлhээ хүсэнэб!

• • •

Космонавтнууд үгэ хэлэхэдээ, замбуулинай дайда соогуур ниидэхэ этигэл найдал олгоhонойнь түлөө, Эхэ ороной үндэр дээдын шагналнуудые барюулhанайнь түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Совет правительствада, нүхэр К. У. Черненкэдэ гүнзэгы сэдьхэлhээ баяр баясхалан хүргэжэ байhанаа мэдүүлбэ.

— Замбуулинай найдамтай hайн техникэ зохёожо бүтээхэ, экипажнуудые бэлдэхэ талаар, ниидэлгые бэелүүлхэ ба залан хүтэлбэрилхэ талаар мэргэжэлтэдэй олохон коллективүүдэй эбтэй эетэйгээр хүдэлhэнэй ашаар ниидэлгын программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ аргатай болоhон байна, — гэжэ **В. А. Джанибеков** хэлээ. — Манай хүдэлмэридэ, илангаяа газаашаа замбуулинай дайда руу гаралгада хабаатай ябуулгануудта 211 сүүдхэ соо замбуулинай дайдада ажаллажа байhан «Маягуудай» экипаж Леонид Кизим, Владимир Соловьев, Олег Атьков бидэнэртэ сэгнэшэгүй туhа хүргэбэ.

С. Е. Савицкая үгэ хэлэхэдээ, замбуулиниие саашадань шэнжэлхэ, ашаглан хэрэглэхэ хэрэгтэ тэрэнэй шадал зэргээрээ оруулhан хубитые тэмдэглэhэн шагналнууд хадаа ниидэлгын программые бэелүүлгые хангаhан эрдэмтэдэй, инженернүүд болон технигүүдэй, хүдэлмэришэдэй, бүхы мэргэжэлтэдэй ехэ ба зохёохы ажалда хабаатай гэжэ тоолоноб гээд онсолон тэмдэглэбэ.

— Замбуулин худар хүдэлжэ байхадаа, юртэмсын hүрөөтэй ехэ, гоё hайхан байhые элеэр хараа hэм. Гэхэтэй хамта бүхы хүн түрэлтэнэй хамтын байра болохо түрэл газар дэлхэйнгээ дулаае ба гэрэлые илангаяа мэдэрээ бэлэйб. Манай түби дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал ба ажамидарал аршалхаhаа, манай хүгжэлтые сахин хамгаалхаhаа бүри шухала ба нэрэтэй түрэтэй зорилго мүнөө үедэ хүнүүдтэ үгы гэжэ ойлгогдоо.

И. П. Волк үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглэбэ:

— Сугтаа хүдэлhэн минии нүхэдэй хэлэhэн үгэнүүдтэ би сүм хамтарнаб. Бидэнэртэ бии байhан бүхы юумэн, тэрэ тоодо ажаллаха арга боломжо Эхэ ороноор, Коммунис партяар олгогдоо манай бүхы арад зоноор хангагдаа гээшэ. Энээнэйнь түлөө би ехэ баяр баясхалан хүргэнэб, доро дохиноб.

Урдамнай хэхэ юумэн үшөөл ехэ. Бидэндэ даалгагдаха ямаршье даабариие бүхы хүсэ шадалаараа дүүргэхэбди гэжэ Танда, Коммунис партида ба правительствада найдуулхыемни зүбшөөгыт.

Замбуулинай экипажай бүхы гэшүүдэй гар табилгатай «Салют-7»—«Союз Т-11»—«Союз Т-12» гэжэ эрдэм-шэнжэлэлгын комплекс дээрэ ниидэлгэ тухай үнэмшэлгые нүхэр К. У. Черненкэдэ ниидэлгэ тухай дурасхаал болгон космонавтнууд барюулаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. В. Смирнов, КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагша И. Ф. Дмитриев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Т. Н. Ментешашвили, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша В. В. Прибытков, Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ космонавтнуудые бэлдэхэ түбэй начальник, авиациин генерал-лейтенант Г. Т. Береговой, бусад тусхай тушаалтад шагналнуудые барюулха үедэ байлсаба.

(ТАСС).

«Светлана Савицкая онгосо сооhоо замбуулин руу гаража, гарай өөрсэ шухаг түхеэрэлгээр гагналга хэhэн байна». (Газетэнүүдhээ).

Ц. ДАНЗАНОВАЙ зураг.

ПАРТИИНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТНУУДАЙ ОРОЛДОЛГОҺОО ҮНДЭҺЭТЭЙ

Шабарай модо бэлэдхэлэй пункт Шулуутайн леспромхозой үйлэдбэриин гол һалбаринь, томо баазань гээшэ. Предприятиин автогараж, ута зандань асарагдаһан модо хэм хэмжүүрээрнь хюрөөдэн тайраха лини, модоной ба арболит хэрэгсэл гаргадаг цехүүд гэхэшэлэн үйлэдбэриин һалбаринууд эндэ оршоно. Хамтадаа тус пунктда 650 гаран хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад хүдэлдэг юм. Эдэнэр леспромхозой ажалша коллективэй баһал ехэнхи хубинь болоно бшуу.

Тус леспромхоз үнинэй предприяти. Байгуулагдаһаар 50 жэлэйнь ой энэ жэлдэ гүйсэхэнь. Үнгэрһэн үедэ үйлэдбэринь нилээд ургэдөө, хүгжөө юм ааб даа. Тэрээнтэй хамта коллективынь али зэргэ ургэдхэгдөө гээшэб. Үйлэдбэриин хэмжээнэй ехэ болохотой адли бүтээн гаргадаг продукцинь олон янзын болонхой. Энэ жэлдэ тус предприятиин коллектив 13 миллион шахуу түхэригэй промышленна продукци худалдаха даабаритай. Энээндэ Шабарай модоной пунктын коллективэй оруулха хубита яһала ехэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Пунктын түб Шабар посёлок мүн лэ «шэг шарайгаа» танихаар бэшэ болотороо шэнэдхэн хубилгаа. Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ ехэ баринганууд бодоһон байна. Үйлэдбэриие техническэ талаар зэбсэгжүүлгэ, шэнэ шэнэ технологи нэбтэрүүлгэ иимэ хубилалта асараагүйдөө аргагүй. Гадна тосхоной социально-соёлой хүгжэлтэ эндэхи хүн зоной аша туһада алба хэнэ бшуу.

Үйлэдбэриин хүгжэлтэ, бүхы коллективэй, мүн поселогой хүн зоной ажабайдалай һайжаралга өөрөө ябууд хүрэжэ ерээ бэшэ. Эндэ бүхы хэрэгүүдэй эхин һуурие пунктын партийна организаци, коммунистнууд табиһан байна гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй. Партийна эхин организаци тиимэ томо бэшэ юм, юрэдөөл, 41 коммунистһаа нэгэдэн бүридэнэ. Тиимэшье һаа хүсэеэ нэгэдхэн, үйлэдбэриин хэрэгэй, ниитын эб эмхитэй ажабайдалай түлөө анхаралаа ходо хандуулжа байдаг.

Түбхын түрүүндэ коллективтэ даалгагдаһан түсэб болон абаһан социалис уялгануудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ бүгэдэнэй хүсэ элсүүлхые оролдонобди гэжэ партбюрогой секретариин орлогшо, пунктын технорук Анатолий Владимирович Черных хөөрөө һэн. Хүдэлмэришэдэй ажал хэрэгэй ходо урагшатай байхын тула үйлэдбэрие техническэ талаар шэнэдхэн зэбсэгжүүлхэ, ажалшадай социальна, соёлой болон ажаһуудалай хэрэглэмжые жэншэдгүйгөөр хангаха асуудалнуудта анхаралаа тусгаар хандуулхые эрмэлзэнэбди гэжэ тэрэнэй хэлэһэниинь ойлгосотой һэн.

Тиигээдшье энэ талаар тус коллективтэ, поселок дотор ехэ юумэн хэгдэнэ. Илангаяа коллективэй дунда ябуулагдадаг ниитэ-политическэ сагүргэлжын хүдэлмэри аша туһатай үүргэ дүүргэнэ. Хүн зонтой уулзажа, хөөрэлдэжэ, ушар байдалые ойлгуулжа байхада хоорондын харилсаа холбоошье бэхижэдэг ха юм даа. Өөрынгөөшье, хамтыншье хэрэгээр посёлогой хүнүүд пунктын конторо руу ябалгатайл байдаг. Коллективэй хүтэлбэрилэгшэдтэ гү, али партбюродо хандаха, тэдэнэй туһаламжаар шиидхэхэ асуудалнууд гаража байдаг шуу.

Энэ парторганизацие олон жэлэй туршада Мария Васильевна Колдина толгойлдог. Пенсидэ гаранхайшье һаа, пунктын коммунистнуудай үзүүлһэн хамтын этигэл найдабарие һайнаар дүүргэдэг хүн гэжэ мэдээжэ болоһоор үнинэй.

Мүнөө пунктын доодо склад ургэдхэгдэжэ байнхай. Һаяар шпала гаргадаг шэнэ цех хүдэлжэ эхилхэнь. Тэрэшэлэн ЛО-15С түхэлэй модо хюрөөдэн тайрадаг шэнэ лини ашаглалгада тушаагдахаяа байна. Иимэ түхеэрэлгын хүдэлжэ эхилхэдэ, гараараа гэхэ гү, али бензинэй элшээр хүдэлдэг хюрөөгөөр модо тайрадаг хүндэ хүдэлмэри усадхагдаха бшуу. Барилгын шухала объектнууд коммунистнуудай саг үргэлжын анхарал доро абтанхай. Барилгын хүдэлмэриин ябаса тухай партийна суглаан дээрэ хөөрэлдэхэшье саг ушарпан байха. Үшөө тиихэдэ пунктын гараж соо автомобиль заһабарилха тусхай бокс, соёлой байшан баригдана.

Партийна суглаан тухай богонёор дээрэ дурдаһан хадаа үшөө нэгэ зүйл нэмээхэ хүсэлэн түрэнэ. Суглаан партиин Уставаар тодорхойлогдоһон болзорто таһалгаряагүй үнгэргэгдэжэ байдаг. Организациин, пунктын үйлэдбэриин хэрэгтэ, коллективэй ниитын ажабайдалда хабаатай шухала асуудалнууд зүбшэгдэдэг гуримтай. Һайнаар бэлдэгдэһэн. Тоосоото болон хамтын бусад суглаанууд дээрэ коммунистнуудай хэһэн шүүмжэлхы ажаглалтануудай, оруулһан дурадхалнуудай хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан тухай мэдээсэлэй ходо хэгдэжэ байдагынь һайшаамаар.

Модо бэлэдхэлэй пунктын үйлэдбэриин олонхи участогуудта партийна бүлэг байгуулагданхай. Тэдэнэр үйлэдбэриин даабари дүүргэхэ хэрэгтэ ажалша коллективые элсүүлхэ оролдолгодо хубитаяа бодотоор оруулдаг гээшэ. Жэшээнь, доодо складай партийна бүлэг яһала гэмгүйгөөр хүдэлмэрээ ябуулна. Тэрэ бүлэгые ахалагша механик Л. А. Мусаэлян хүтэлбэрилдэг юм. Арболитна цехэй слесарь А. Н. Сутурин, хюрөө хурсададаг слесарь Я. А. Сидоров болон бусад бүлэгэйнгөө хүдэлмэридэ ехэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, партийна даабаряа һайнаар дүүргэдэг шуу. Модо хюрөөдэн тайрадаг томодхогдоһон бригадын бригадир Л. В. Гуцалов КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаа. Тэрэнэй даадаг коллектив бригадна подрядай гуримаар хүдэлжэ эхилбэ. Ажалай шэнэ эмхидхэл һайн талаяа харуулжа захалаа, нэгэ жэгдээр, бүтээсэ ехэтэйгээр тэдэнэр ажаллана.

Пунктын автогаражда партийна томо бүлэг байгуулагданхай. Тэрэниие томодхогдомол комплексно бригадын бригадир Д. Д. Дмитриев хүтэлбэрилнэ. Коммунист шофёрнууд, тусхайлбал, Г. А. Маганов, П. Е. Павлов болон бусад үндэр бүтээсэтэ ажалай жэшээ харуулна. Энээгээрээ даалһан хэрэгтээ ямар ехэ харюусалгатайгаар хандажа ябадагаа гэршэлнэ.

Шабарай модо бэлэдхэлэй пунктын коллективтэ ажалдаа шалгардаг түрүүшүүл олон. Тэдэнэй тоодо В. И. Левинэй даадаг түмэр харгын вагонуудта модо тээгшэдэй бригада ороно. Тэдэнэр табан жэлэй түсэбтэ даабарие үшөө нёдондо дүүргэһэн байна. С. В. Трепышко ба Р. М. Мананов гэгшэдэй коллективүүд мүн лэ ажалай үндэр үрэ дүн туйлана.

Гансал ажал, үйлэдбэриин байдал тушаа коммунистнууд һанаагаа табяад, урдахи хэрэгээ дүүргэдэг бэшэ. Тэдэнэр поселогойнгоо социально-соёлой хүгжэлгэ, ажаһуудал һайжаруулга тушаа анхаралаа хандуулдаг. Энэ жэлэй эхинһээ хоёр байрын зургаан гэр ашаглалгада үгтөө. Үшөө зургаан гэр баригдажа байнхай. Стадионой барилга дүүрэнтээ. Байрын гэрнүүд, котельнэ заһабарилагдана. Поселогые болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана.

Дээрэ дурдагдаһан хэдэн баримтанууд Шабарай пунктын партийна организациин оролдосотойгоор, үг зорилготойгоор хүдэлмэрээ ябуулжа байһыень гэршэлнэ. Мүнөө тус коллектив предприятиингаа байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсонхой.

С. ГУРОВ,
«Вперед» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.
Загарайн район.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

ХАНГАЛТАТАЙ ГЭГДЭЭШЬЕ ҺАА...

М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой профсоюзай организациин бүлэгүүд тоосоото һунгалтын суглаануудые үнгэргэжэ байна. Предприятиин ашаглалгын цехтэ профсоюзай 13 бүлэг бии. Тэдэнэй 10-ниинь тоосонхой.

Мүнөө тус цехэй нэгэ бүлэгтэ болоһон суглаан тухай багахан тэмдэглэл толилнобди.

Машинист - инструкторай уялгые дүүргэжэ байһан А. Г. Ситниковэй хүтэлбэрилдэг колоннын профсоюзай бүлэг энэ удаа тоосоо. Бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ Г. М. Савченкода үгэ үгтэжэ, жэлэй туршада бэелүүлэгдэһэн хүдэлмэри тухай элидхэбэ.

Профсоюзай 7 гэшүүн бүлэгэй хүдэлмэриин хүтэлбэрилгэдэ элсүүлэгдэһэн байгаа. Тэдэнэй тус бүридэнь тодорхой даабари үгтэһэн юм. Зүгөөр зариманиинь нүхэдэйнгөө найдалые харюулжа шадахагүй байшоо. Жэшээлхэдэ, профгрупоргын орлогшо Ю. Г. Качин ниитын хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандажа, бүлэгэй хүдэлмэриие эдэбхижүүлхын ороондо ганса суглаануудта ябахаһаа бэшэ ондоо юушье хээгүй. Тиихэдэ үшөө хэдэн хүн даалгагдаһан хэрэгтээ нимэрхүүгээр хандаһан байна. Энэ ушарһаа уламжалжа, 100 гэшүүдһээ бүридэһэн бүлэгэй хүдэлмэриин горитой хубиие профгрупорг өөрөө ябуулха баатай болоо бшуу. Хэнэйшье мэдэһээр, олон хүнэй эдэбхитэй хабаадалгатайгаар бэелүүлһэн хэрэг урагшатай, бүтээсэтэй байдаг гээшэ ааб даа.

Гэхэтэй хамта даалгаһан хэрэгтэ харюусалгатайгаар, оролдосотойгоор хандажа, хүдэлэгшэд бии. Тэдэнэй нэгэн гэбэл, уралан нарижуулагшадай хүдэлмэриин түлөө харюусагша А. С. Лебедев болоно. Тэрэ урдань таонгдаһан зорилгоёо гүйсэд дүүргэжэ шадаа юм. Жэшээнь, уралан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар машинистнүүдэй абаһан социалис уялганууд сүм бэелүүлэгдэһэн байна:

Соёлой-ниитын олон тоото һонирхолтой хэмжээнүүд хараалагдаһаншье һаа, тэдэнэй алинининьшье бодото дээрэ дүүргэгдээгүй гэжэ элидхэлшэ мэдүүлээ. Тиихэдэ түмэр замшанай үдэрые угтуулан, «Коммунис ажалай ударник» гэһэн нэрэ зэргэ олгодог ябадал үнгэрһэн тоосоото жэлэй туршада мартагдаһан байгаа. Мүн Г. М. Савченко хүдэлмэришэдэй ажаһуудалай хэрэглэмжэнүүдые хангаха хэрэгэй зарим тала дээрэ тогтобо.

Тоосоото элидхэлэй горитой хубиин үйлэдбэриин асуудалнуудта зорюулагдаһаниинь мэдээжэ. Тус колоннын машинистнүүд, тэдэнэй туһалагшад түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэдэг байна. Тэрэшэлэн абаһан социалис уялгануудынь гол түлэб бэелүүлэгдэдэг. Гэбэшье үнгэрпэн һарада түрүүшынгээ жэл бэеэ даагаад машинистээр хүдэлжэ захалһан И. Стрекалев ябажа болохо тухай дохёогой үгтөөгүй байтар (семафорой гал илгаруулангүй) поездоо урагшань дабшуулһан байна. Энэ ушар хадаа түмэр замай хүсэтэ хүлэгүүдые жолоододогшын ажалда огто үзэгдэхэ ёһогүй хэрэг мүн. Байгша ондо деподо иимэ ушар түрүүшынхеэ болобо. Юундэ иимэ ябадал тохёолдооб гэһэн асуудал тэрэ табяад, ингэжэ харюусаа. Депогой олон машинистнүүд Улаан-Үдэһөө холо бэшэ оршоһон станцинуудта ажаһуудаг байна. Тус колоннын 40-өөд машинист мүн лэ ондоо тээ байрланхай. Тиин эдэнэй зариманиинь һүүлэй үедэ ажалай журам эбдэдэг, хазагайруулдаг болоо. Тобшолон хэлэбэл, даажа байһан ажалай түлөө харюусалга һуладаа.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадагшад — колоннын партийна бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ В. И. Посохов, ашаглалгын цехэй профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ А. М. Савина гэгшэд ажалай болон үйлэдбэриин журам һайжаруулха асуудал дээрэ тогтоһон байна. Профсоюзай бүлэг соёлой-ниитэ хүдэлмэрээ эдэбхижүүлхэ, бэелүүлхэ хэмжээ ябуулгануудтаа хүнүүдые олоор хабаадуулха хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулха зэргэтэй гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Бүлэгэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилгэдэ хабаадуулагдаһан Г. Н. Хананов үгэ хэлэхэдээ, эдэбхитэй, нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй хүнүүдые профсоюзай бүлэгые ударидаха хэрэгтэ элсүүлхэ угаа шухала гэжэ онсолоо.

Бүлэгэй суглаан дээрэ үйлэдбэриин асуудалнууд дэлгэрэнгыгээр, гүнзэгыгөөр бүхы талаһаа хаража үзэгдэхэ байгаа гээд тэмдэглэлтэй. Теэд социалис мүрысөөнэй хэр зэргэ эмхидхэгдэһэн тухай, электрын элшэ хүсэ гамнаха, түрүүшүүлэй дүй дүршэл хэрэглэхэ тухай асуудалнуудаар хөөрэлдөөнэй болоогүй байһаниинь харамтай. Тиихэдэ энэ суглаанай бэлэдхэл һула байгаа. Юуб гэхэдэ, зарим машинистнүүдые ажалһаань сүлөөлхэ арга боломжо огтошье хэрэглэгдэнгүй үлэшөө. Тэрэшэлэн үсөөн хүнүүд үгэ хэлэлгэдэ хабаадалсаа.

Д-Р. ДАМБАЕВ,
манай корр.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛ

ПАРТИДА АБТАБА

КПСС-эй Хяагтын райкомой ээлжээтэ бюро һаяхан боложо үнгэрбэ. «КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, ажахынууд хоорондын кооперацие саашадань нарижуулха ба ажахын экономическа байдалые һайжаруулха талаар Мөөрөөшын совхозой дирекциин, партийна бюрогой бэелүүлжэ байһан хүдэлмэри тухай» асуудалаар ажахын директор П. И. Гаврилов, партийна бюрогой секретарь С. С. Бурунов тоособо. Мүн Хүдэриин совхоздо харуулан онлгуулха хэрэгсэлнүүдые хэрэглэлгэ ба ойлгуулламжын хүдэлмэри һайжаруулха тушаа асуудалнуудые бюро дээрэ хаража үзөө. Тиигэжэ тус ажахын партийна комитет «дайшалхы» болон «сахилгаан» хуудаһануудые саг дары гарганагүй, харуулан ойлгуулха, хэрэгсэлнүүдынь уран гоё бэшэ гэжэ шүүмжэлэгдэһэн байна. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар зохихо тогтоолнууд абтаа.

Үйлэдбэриин хэдэн түрүүшүүл партида ороһон байха. Үнгэрһэн һара соо партида абтаһан 10 хүн бултадаа комсомолой гэшүүд юм. Тэдэнэр ажахын гол һалбаринуудта хүдэлжэ байна гээд тэмдэглэлтэй.

Д. ЦЫДЫПОВ,
КПСС-эй Хяагтын райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

XI ТАБАН ЖЭЛ: АШАГ ҮРЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

ҺАЙН СЭГНЭЛТЭТЭЙГЭЭР

Буряадай АССР-эй Нютагай промышленностиин министерствын хүдэлмэришэд һайн шанартай продукци ехээр гаргажа, даабари болон уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө яһала оролдоно. Үйлэдбэридэ бии байгаа арга боломжонуудые шадамар бэрхээр хэрэглэжэ, бага гаргашатайгаар продукци ехээр гаргадаг хүдэлмэришэдэй, ажалша коллективүүдэй тоо улам олошорно.

Оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй коллектив эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй, үхибүүдэй хубсаһа гоё һайханаар оёжо, даабаряа хододоо үлүүлдэг. Республикын ажалшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ олон удаа илажа гараһан, гаранашье. Байгша оной долоон һарын туршада 14 миллион 740 мянган түхэригэй продукци худалдажа, түсэбөө 102 процент дүүргэһэн байха юм.

Түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг, С. М. Кировэй нэрэмжэтэ заводой коллектив ажалай түрүүшүүлэй хойно орохогүйе оролдодог. Һайн шанартайгаар амһартануудые хэжэ, гүрэнэй даабари үлүүлэн дүүргэдэг байха юм.

О. СИДОРОВА.

АРГА ШАДАЛ ТҮГЭС БИИ

Үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанарые эрид дээшэлүүлжэ, бага гаргашатайгаар, эрхим шанартай продукци ехээр гаргаха хэрэгтэ манай Тимлюйн асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдэй заводой коллектив ехэ анхарал хандуулна. Цехүүдэй, мастерска участогуудай, бригадануудай коллективүүд, хүдэлмэришэн бүхэн арга боломжонуудаа сүм хэрэглэжэ, социалис уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

Залуу мэргэжэлтэн В. С. Суворовой хүтэлбэрилдэг шифер хэдэг цехэй коллектив жэлэй эхинһээ эршэтэйгээр хүдэлжэ, халаан бүриингөө даабари үлүүлдэг болоо. Эндэ үдэр бүри хэһэн ажалай дүн согсологдожо, үндэр бүтээсэ туйлаһан хүдэлмэришэдэй нэрэ соло олоной дунда мэдээжэ болгогдоно. «Сахилгаан хуудаһанууд» гаргагдажа, эрхим һайн үрэ дүн туйлагшад магтагдадаг. Тиимэ һулахаһаар гү, али дунда зэргээр хүдэлдэг хүдэлмэришэд эндэ үгы. Олооро оролдоһоной ашаар тус цехэй хүдэлмэришэд даабаряа хододоо үлүүлжэ, заводой коллектив дотор дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхимлэнэ.

Энэ цехэй коллектив байгша оной долоон һарын даабариһаа гадуур 234 мянган хэһэг шифер гаргажа, захигшадтаа эльгээгээ.

— Бидэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабари болзорһоо урид дүүргэхэ, һайн шанартай продукци ехээр гаргаха гэһэн уялга абаһан зомди. Хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл гарган хүдэлһэнэй ашаар бидэ урдаа табиһан зорилгоёо яһала һайнаар бэелүүлжэ байхабди. Саашадаа бүри шангаар хүдэлхэбди. Түрүүшүүлэй жэшээе олоной дунда тараажа, амжалтаяа арьбадхажа байнабди, — гэжэ цехэй начальник В. С. Суворов хэлэнэ.

Манай заводой бэшэшье цехүүдэй коллективүүд даабаряа, амжалтатайгаар дүүргэжэ, хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулна. «Нэгэн бултанай, булта нэгэнэй түлөө» гэһэн уряа доро мүрысэжэ, һайн шанартай продукци ехээр гаргана, худалдана. Долоон һарын даабаринаа гадуур 1 миллион 105 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 102,5 процент дүүргэдээ. Манай заводой коллектив саашадаа улам шангаар хүдэлжэ, жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ арга шадалтай.

О. СИНИЦЫНА,
Тимлюйн асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдэй заводой инженер.

АНХАРХААР САГ ЕРЭЭ

Бидэ Уланай колхозой хонишодой отаранууд дээгүүр ябахадаа, эндэхи хонишодой байдалтай, тэдэнэй ажал хэрэгүүдтэй танилсаха гэжэ шиидээ бэлэйбди. Үнэн дээрээ эндэхи хонишод хэр байна гээшэб гээд хараад үзөө.

Баргажан һууриннаа Улан тосхон хүрэтэр зундаа колхозой ароаад отаранууд жэл бүри байрлана. Бидэ Шургуур гэһэн газарта оршодог Доржо Романович Ринчиногой отарада хүрэжэ ерэбэбди. Тэрэнэй отарада 665 хонид тоологдодог юм. Доржо Романович Дарима Хышиктуевна нүхэртэйгөө эндэ хонидые харууһална. Тэдээндэ Роман, Руслан хүбүүдынь, Света басаганиинь зунайнгаа амаралтын үедэ туһалаа.

— Үхибүүднай мүнөө һургуулидаа ябанхай. Зундаа эдэмнай мандаа ехэл туһа хүргөө. Тэдэнэйнгээ ябахада, гар мухар шэнги болошобобди. Хонидоо ябагаар адуулдагбди. Морингүйбди. Мүнөө үедэ хонидые нэгэшье минута харууһагүйгөөр орхихын аргагүй. Зайгуул нохойнууд отарадамнай амар заяа үзүүлхэеэ болинхой. Мэдэнэгүйб, саашадаа хайшан гээд ажаллаха зомбибди. Манай ажахы дотор хонишод олоор дуталдадаг, — гэжэ ахалагша хонишон Д. Р. Ринчино хэлэнэ.

Эндэхи хонишодто таатай байра байдал зохёогдоногүй. Хонишодой байдаг гэр хура бороодо дуһаална. Эндэ зайн гал үгы. Хонишодой гэр соохи пеэшэниинь эбдэрхэй. Тэдэнэр бүхэли зундаа пеэшэн бариха хүниие хүлеэгээ. Гадна энэ гэрэй хажууда хурьга, хонидоо борооһоо хамгаалха дал, сарайшье байхагүй. Тиихэдэ хонишодто түлеэн асарагданагүй. Тиимэһээ тэдэнэр өөһэдөө ой сооһоо гэшүүһэ зөөжэ, сагаа барана.

— Зундаа ехэ ган гасуур болоо. Августа һарада хура бороо ехээр орожо, горитой түоэг татаһан байна. Бэлшээримнай тон бага. Тэрээн дээрэмнай ногоон һайнаар ургадагшьегүй. Тиимэһээ хонидоо хадаар бэлшээгээбди. Иигэһээр эхэ хонидоо үрэжүүлжэ эхилхэмнай. Теэд хониднай мүртэй хүшэлөөгүй. Тиимэһээ энэ харюусалгатай хүдэлмэри унжагайржа болохонь, — гэжэ хонишон һанаагаа зобонгёор хэлэнэ.

Энэ отарын хонид зунай үедэ таргалжа шадаагүй. Эндэ элдэбын шалтагаанууд бии. Нэн түрүүн хонидой байра ехэ муугаар түхеэрэгдэнхэй. Хонидые хааха оройдоол нэгэл хорёо баригданхай. Бороогой һүүлээр энэ хорёо соо ябахын аргагүй, шабартай байдаг. Энээн дээрэһээ олохон хонидой туруун үошэлнэ. Шэнэ хорёо барягүй һаань, энэ үошэнһөө хонидые аршалхань хүшэр болонхой.

— Үбэлжэлгэдөө Хүнтэйн тала нүүдэгди. Тишэ хэзээ гарахамнай мүнөөшье болотор мэдэгдэнэгүй. Һаяһан ехэ үер болоо. Энээн дээрэһээ нүүдэлнай һаатахаяа байна. Мүнөө эхэ хонидто холимол тэжээл үгэжэ захалаа һаа, ехэл һайн бэлэй. Энээн тухай колхозой мэргэжэлтэд юун гэжэ бодомжолно хаб? Теэд манай отара дээгүүр колхозой хүтэлбэрилэгшэд, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд оройдоошье харагдадаггүй. Тиихэдэ автолавкын ехэ муугаар хүдэлдэг дээрэһээ бидэ хэдэн үдэрөөр хилээмэгүй һуудагбди. Манда эдеэ хоолоо зөөхэ мори унаашье байхагүй даа, — гэжэ Дарима Хышиктуевна хөөрэлдөөндэ оролсоно.

— Отарадатнай хонид гарзална гү? — гэжэ һонирхобобди.

— Хоёр хонин гарзалаа һэн. Ноохо хайшалалгын үедэ хонидые ехээр адаагаа, гэмтээгээ. Энээн дээрэһээ ехэл тухашараабди. Эдэ бүхы гэмтэһэн хонидой шархануудые бүхэли зундаа аргалхань нилээд хүшэрхэн. Энэ жэлдэ һоно батаганаан, аляаһан хэзээ хэзээнэйхиһээ олон байгаа. Бидэ шадаха соогоо оролдожо, хонидойнгоо үтэнүүдые түүжэ, шархануудыень аргалаабди, — гэжэ ахалагша хонишон хэлэнэ.

Ажахын нүгөө отарануудта нимэрхүү дутагдалнууд захагүй.

Ахалагша хонишон Санжа Доржиевич Раднаевай отарада 650 түлгэ хонид тоологдоно. Тус отара Самбил гэжэ газарта байрладаг юм. Ахалагша хонишон Бата, Николай хүбүүдтэйгээ эдэ хонидые харууһалаа. Тэрэнэй хүбүүд мүнөө 8-дахи класста оробо.

— Бэлшээримнай ехэ муу. Мүнөөшье болотор холимол тэжээл асарнагүй. Тиихэдэ хура бороогой үедэ эндэ хонидой байха дал, сарай үгы. Тэжээлэй дабһаар дуталдаабди. Хилээмэшье асаржа үгэдэггүй. Эдеэ хоолоо өөһэдөө асаржа, ехэ сагаа гээнэбди. Моригүйбди, — гэжэ С. Л. Раднаев мэдүүлнэ.

Сухая гэһэн газарта байрладаг хонишон Бато-Мунко Аюшеевич Бадмаевай отарада баһал иимэ байдалтай ушарбабди. Энэ отарын хонид нойтон газарта байһанһаа боложо, доходжо эхилэнхэй. Хура борооһоо хамгаалха һарабша үгы. Тиихэдэ эндэхи хонишод тэжээлэй дабһанай, түлеэнэй, холимол тэжээлэй ба транспортын үгы байһанда гомдол барина.

Тэрэ үдэр бидэ үшөө ахалагша хонишод Аркадий Аюшеевич Молоновой, Геннадий Будаевич Аригуновай отарануудаар ябаабди.

Эдэ хонишодто ажалай һайн байра байдал баһал түхеэрэгдээгүйнь элирээ.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, колхозой хонишод хангалтагүй эрхэ байдалда ажаллана. Ажахы дотор хонишодой байра байдал һайжаруулха арга боломжонууд яһала бии. Урдань отара бүхэндэ нэгэ — хоёр морин үгтэдэг һэн. Зүгөөр һүүлэй үедэ колхоздо моридые һургаха хүн олдоногүй. Хонишодто бии байһан морид үбһэ хуряалгын үедэ абтажа, тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадуулагдана.

Ажахы дотор хонишодто таатай зохид байра байдал түхеэрээ һаань, хүнүүд хониин ажалда хүдэлмэрилхэеэ дуратайгаар ерэхэ байгаа гэжэ һанамаар.

Хонишодой зунай байранууд Баргажан ошоһон харгын хажууда оршодог. Энэ харгые зубшаад зайн галай утаһан гарана. Тиимэһээ колхозой правлени хонишодойнгоо зунай байрануудта зайн гал оруулха аргатай ха юм.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд эдэ бүхы асуудалнуудые хараадаа абажа, хонишодой байра байдал һайжаруулха хэмжээнүүдые абаха бээз гээд найдагдана.

Г. РИНЧИНО,
хүдөө бэшэгшэ.

УЛААН ВЫМПЕЛЭЭ АЛДАХАГҮЙНЬ ЛАБТАЙ

«Мостострой-9» трестын хүүргэнүүдые хабсаргадаг 97-дохи отрядай коллектив 1979 оной намар холын Таксимо нютагта буужа, байрын гэрнүүдые, промышленна бааза бариад, Сибириин суута Витим мүрэн дээгүүр 550 метр утатан хүүргэ барижа эхилээ бэлэй. 1982 оной апрель һарада энэ хүүргэ ашаглалгада тушаагдаа юм. Мүнөө энэ хүүргэ дээгүүр ашаанай поезднууд, автомашинанууд Шэтын участок тээшэ гүйлгэлдэнэ.

Залуу инженер Д. Г. Мишиевэй хүтэлбэрилдэг участогай хүдэлмэришэд энэ хүүргын барилга богони болзорой туршада, эрхим шанартайгаар хабсаргалсажа, ашаглалгада тушааха хэрэгтэ хубитаяа оруулаа. Тус коллектив Муя, Аку, Ладья, голнууд дээгүүр томо томо хүүргэнүүдые барилсажа, ашаглалгада тушааба.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ БАМ-ай барилгые гол түлэб дүүргэжэ, Амар тээшэ һэтэ поезднуудые ябуулха гэһэн зорилго барилгашад урдаа табяа бэлэй. Энэ хүнгэн бэшэ зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ Д. Г. Мишиевэй хүтэлбэрилдэг участогай хүдэлмэришэд хубитаяа оруулалсаба. Энэ жэлэй түрүүшын хахад жэлэй даабари 130 процент дүүргэһэ. «Мостострой-9» трестын захиргаан, партком, профсоюзай комитет энэ бүхы туйлалтануудыень үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан вымпел 300 түхэригэй мүнгэн шантайгаар барюулаа һэн.

Инженер Д. Г. Мишиевэй хүтэлбэрилдэг участогай хүдэлмэришэд урда һарынгаа даабари мүн лэ 130 процент дүүргэө. Эдэнэр БАМ-ай 823-дахи километртэхи хүүргэ мүн лэ богони болзорой туршада ашаглалгада тушаагаа. Энэ участогай хүдэлмэришэдэй хабатай шангаар хүдэлһэн дээрэһээ зүүн зүг тээшэ түмэр харгын рельс табиха хүдэлмэри хурдан түргэнөөр хэгдэжэ байна гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Д. Г. Мишиевэй участогай хүдэлмэришэд байгша ононгоо даабари болзорһоонь урид — бүри августын 1-дэ дүүргэөд, 1985 оной түсэбөөр барилга хэнэ.

— Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабари В. И. Ленинэй түрэһөөр 115 жэлэй ойн һайндэртэ дүүргэхэбди, — гэжэ тус участогай хүдэлмэришэд нэгэн дуугаар мэдүүлнэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

УКРАИНЫН ССР. Республикын дэбисхэр дээгүүр Уренгой—Помара—Ужгород гэһэн газопроводой Баруун участок гарадаг. Һаяхана эндэ Богородчанска компрессорнэ станциин һүүлшын агрегат ашаглагдаа. Тэрэнэй ашаар газопроводой үйлэдбэрилхы арга боломжонь нэгэ хахад дахинаар дээшэлээ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Карпадай хаданууд шадар урдадаг Днестр мүрэн дээгүүр татагдаһан Уренгой—Помара — Ужгород гэһэн газопроводой соргонууд.

ТАСС-ай фотохронико.

Арадай уран бэлигэй бүхэсоюзна харалга

ЗҮЖЭГ, ХАТАР, ДУУН...

...ХОО хамгаал-... дайнда совет ...40 жэлэй ой-... арадай уран ...зна харалга ...рнай үнгэрэг-... һараһаа ...олжэ байна. ...й зургаануу-... үндэһөөр ...эргэгдэнэ гэ-... тээ хэлэг-... ...нуудые эмхи-... ...ргэхэ зорил-... ...гүй эмхидхэ-... байгуулагдан-...

...харалгые эм-... туһалха зо-... ...элэй респуб-... ...эй дэргэдэ ...ба комисси-... ...һан юм. Ис-... бэлигэй, соё-... зохёохы ...Сибириин соё-... ...хүгжэмэй, со-... ...училищинуудай ...ствын ажал ...эжэлтэд эдэ ...комиссинуудта ...хэ хүдэлмэ-... ...даг. Жэшээнь, ...ай багшанар ...арадай артист ...Буряадай АССР-... ...та хүдэлмэри-... Аштаев, А. В. ...елокрыс, А. М. ...бусад нүхэд ...элигэй харал-... ...хэхэ, туһалха, ...талаар ехэ ...тэмдэглэхээр. ...харалгын уд-... ...найнь хэмжээе ...эргэтэ ехэ һа-... ...гэшэ.

...харалгые һай-... ...ын, үнгэргэхын ...гэгээрэлэй ...уран бү-... ...етодическа рес-... ...түб ехэ ажал ябуулжа байдаг юм. Харалганудые эмхидхэхэ талаар олон хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ, методическа туһаламжа үзүүлэгдэнэ. Манай методистнууд районуудта ошожо, бодото хүдэлмэри эмхидхэлсэдэг.

Харалгын репертуарые бүридүүлхэ хэрэгтэнь туһаламжа болгон, репертуарай, методическа материалнуудые, барлагдамал бусад зүйлнүүдые уран һайханай коллективүүдтэ ходо эльгээжэ байдагбди. Гадна Ф. С. Ивановой «Буряадай хатарнууд», «БАМ тухай дуунууд», Д-Н. Дугаровай «Буряадай ёохор» гэхэ мэтын репертуарай согсолборинуудые хэблүүлжэ, соёлой байшангуудта, клубуудта эльгээһэн байнабди.

Нютагуудтахи партийна организацинуудай, Соведүүдэй ба соёлой эмхи зургаануудай эмхидхэхы хүдэлмэри ябуулһанай ашаар түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, харалганууд нийтын һайндэртэ адляар олон газарта үнгэргэгдэнэ гэхэдэ, эндүүтэй бэшэ. Хүдэлмэришэд, колхознигууд, алба хаагшад, студентнэр, һурагшад, Совет Армиин сэрэгшэд болон бусад зон уран бэлигэй харалгада олоороо хабаадана. Ажалшадай коллективүүдтэ, һургуулинуудта, институдуудта, һуралсалай зургаануудта, соёлой байшангуудта, клубуудта энэ үе соо олон мянган зүжэг, концерт табигдаа, конкурснууд, выставкэнүүд эмхидхэгдэнэ.

Уран бэлигэй бүхэсоюзна харалгын программа олон һалбаряар үнгэргэгдэжэ байна. Телевизорээр дуунай конкурс болоно. Яруунын, Загарайн, Захааминай, Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Хориин, Улаан-Үдын районуудай, уран һайханай коллективүүдэй бэлиг шадабарие сэнхир экран дээрэ хүнүүд хараһан байха.

Түс түс һуурин, тосхонуудта, районуудта, бүхы республика дотор уран һайханай һалбари бүхэнөөр заншалта конкурснууд үнгэргэгдэдэг боложо гуримшанхай. Нютаг нютагуудта — цехүүдтэ, һургуулинуудта, институдуудта, соёлой байшангуудта, клубуудта иимэ конкурснуудай, выставкэнүүдэй эмхидхэгдэдэг болоһониинь тон һайшаалтай. Иимэээр лэ эмхидхэгдэхэдээ, харалгамнай олониитые хабаадуулна, бүгэдэ арадай болоно бшуу.

Бальна хатарай ансамбльнуудай конкурс республика дотор боложо дүүрэнхэй. Энэ искусстводо дуратай 3000 гаран хүн уран бэлигээ харуулһан байна. Байгша оной май һарын тэн багаар түгэсхэлэй харалга үнгэргөө һэн. Энэнь юу харуулхаб гэхэдэ, бэлигтэйшүүлэй олон коллектив, түс түс гүйсэдхэгшэд ургажа байна гэжэ тодоруулаа, илангаяа юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай һурагшадай дундаһаа олон залуушуул бэлигээ харуулаа. Эдэнэртэй клубуудай эмхи зургаануудай хореографууд хүдэлжэ байдаг юм.

Хяагтын, Сэлэнгын, Хэжэнгын, Хойто-Байгалай, Түнхэнэй районуудта, Гусиноозерск хотодо энэ искусствын конкурс һайнаар эмхидхэгдээ. Олон коллектив ялас гэмэ программа харуулаа. Жэшээнь, Улаан-Үдэ городой 18-дахи һургуулиин «Юность», Хяагта хотын соёлой-байшангай «Ритм», Ехэ-Хүдэриин соёлой байшангай «Романтик», Юрөөгэй клубай «Мэндэ», Санагын соёлой комплексын «Захаамин» гэһэн ансамбльнуудай репертуаршье һонин, гүйхэдхэхэ шадабариньшье һайн байгаа. Хореографууд В. Шахова, В. Мангутханова, В. Курбатская, В. Хутакова, И. Аранзаева, Т. Вампилова болон бусад нүхэд эдэ коллективүүдтэй ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг гэжэ тэмдэглэе. Тоё һайхан искусство — бальна хатарта һурагшадые һургахын тула городой 2-дохи, 22-дохи, 31-дэхи һургуулинуудта, 1-дэхи интернат һургуулида ехэ юумэн хэгдэнэ гэжэ конкурс тодоруулаа. Эдэ һургуулинуудай хатарай коллективүүд һонирхолтой, удха түгэлдэр программа харуулжа, хүн зониие, жюриин гэшүүдые баярлуулаа.

Уран бэлигэй харалгануудай ябаса тухай саашань хөөрэхын урда тээ дээрэ заагдапан конкурсдо гарапан зарим дутагдалнуудые халта тэмдэглэлтэй. Зарим районуудай эмхидхэлэй комитедүүд, соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд энэ конкурс эмхидхээгүй. Баргажанай, Бэшүүрэй, Загарайн, Зэдын, Хориин, Улаан-Үдын районууд эдэнэй тоодо ороно. Городой зарим промышленна предприятинуудай, жэшээнь, ЛВРЗ-гэй, авиационно, шэлэй заводуудай, мяханай, нарин сэмбын комбинадуудай соёлшодой коллективүүдэй энэ конкурсдо хабаадаагүйе юугээр тайлбарилтайб гэжэ асуумаар.

Бүхэсоюзна харалгын хэмжээ ябуулганууд соёноо эмхитэйгээр, һайнаар үнгэргэгдэпэниинь гэхэдэ, «арадай» гэһэн нэрэ зэргэеэ дахин тодоруулхын тула бэлиг шадабаряа харуулпан уран һайханай коллективүүд болоно. Энэ харалга гурбан һара хахад ургэлжэлөө. Республикын жюриин гэшүүд энэ үе соо 80 гаран ансамбль, хоорой, театрай болон оркестрнүүдэй зүжэгүүдые, концертнүүдые хараһан байна. Эдэнэйнь удха улам гүнзэгырөө, уран һайханай хэмжээн, гүйсэдхэгшэдэй шадабари дээшэлээ, коллективүүдтэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжараа гэжэ харалга тодоруулоа. Барханай, Баян-Голой, Баргажанай, Гусиноозерскын кукольна, Хушуун-Үзүүрэй, Хэжэнгын, Нижнеангарскын болон арадай бусад театрнууд илангаяа ехэ алхам хэпэн байна. Мяханай комбинадай соёлой байшангай «Тэрэнги», багшанарай институдай «Байгалай долгин», Хэжэнгын районой соёлой байшангай «Ургы», Улаан-Үдын районой «Оронго», Буряадай АССР-эй Техническэ мэргэжэлэй һуралсалай управлениин «Сибириин угалзанууд» гэжэ дуу, хатарай элитэ ансамбльнууд, Забайкалиин шэмээшэгүүдэй, Зэлтэрын хасагуудай хоорнууд «арадай» гэһэн нэрэ зэргэеэ хамгаалһан байна.

Республиканска научно-методическа түбэй зүүн зүгэй «Лотос» гэжэ хатарай ансамблиин хүдэлмэриие онсо тэмдэглэмээр. Бэлигтэй залуу мэргэжэлтэн Дандар Бадлуев энэ коллективые ударидадаг. Энэдхэг, вьетнам, солонгос, лаос, кампучи, монгол, афган болон зүүн зүгэй арадуудай бусад хатарнуудые гүйсэдхэжэ, энэ ансамбль сууда гаранхай, хүн зондо халуунаар угтагдадаг болонхой. Түс ансамблиин гэшүүд уран шадабаряараа арадуудай хоорондо эб найрамдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ хубита нэмэриеэ оруулна гээшэ.

Уран бэлигэй бүхэсоюзна харалга ургэлжэлһөөр. Бүхэсоюзна харалга хадаа совет хүнүүдэй оюун бодолой улам баяжажа байһые гэршэлһэн хэмжээ ябуулга, социалис соёлой нэгэ шухала хуби мүн болоно.

Н. МАДУЕВ,
республиканска научно-методическа түбэй директор.

ШЭНЖЭЛЭЛ БА ШҮҮМЖЭЛЭЛ

ТҮРЭЛ ДАЙДЫН ТАТАСА

МАТВЕЙ Осодоев (1935—1979) наһанайнгаа нилээд олон жэлые журналистикада зорюулһан юм. «Буряад үнэн» газетэдэ тэрэ арба гаран жэлдэ хүдэлөө. Гэхэтэй хамта тэрэниие бэлигтэй прозаик, уран зохёолой табан суглуулбариин автор байһан гэжэ бидэ һайн мэдэнэбди.

1982 ондо Москвагай «Современник» хэблэлээр, уран зохёолшо Эрнест Сафоновой оршуулгаар М. Осодоевой туужануудай хоёрдохи суглуулбари барлагдан гаргагдаһан байна. Энэ суглуулбариие нээһэн «Газарай татаса» гэһэн туужын нэрээр номшье нэрлэгдээ бэлэй.

Гүн удхынгаа, уран найруулгынгаа талаар энэ туужа М. Осодоевой зохёохы ажалай ээлжээтэ шатань болоо һэн. Юуб гэхэдэ, бодото ажабайдалые улам хурсаар адаглажа, шэнэ зохёол соогоо тэрэ зураглаа бшуу. Ажабайдалай зүйлнүүдые, үе сагай үзэгдэлнүүдые социально-политическэ талаарнь зүбөөр дамжуулхаһаа гадна, хүнүүдэй хоорондохи харилсаае зохёолшо гүнзэгыгөөр удхалан харуулна.

Элэ бүгэдэ туужын гол удханьболожо үгэхэтэйгөө хамта, тэрэнэй сюжет болон образуудые, геройнуудай абари зангуудые бүрилдүүлһэн байна. Туужа дотор харуулагдаһан гол асуудалнуудай нэгые эндэ хаража үзэе. Тэрэмнай хадаа ажахын партийна ба захиргаанай хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондын харилсаан болоно. Ажахые хүтэлбэрилгэ гээшэ олоной һанал хүсэлһөө, хамтын шиидхэбэринүүдһээ үндэһэлхэ ёһотой гэһэн бодол туужа дотор гаргагданхай. Колхозой хүтэлбэрилэгшэшье, парткомой секретарьшье бэе бэеэ хүндэлжэ, үгэеэ ойлголсожо, ажахыгаа өөдэнь татахын түлөөдэ хамта оролдохо зэргэтэй гээшэ ааб даа. Зүгөөр туужа дотор гажа буруу ушар тухай хэлэгдэнэ.

Колхозой түрүүлэгшэ Мэтэб Урбанович хүтэлбэрилхы ажалда удаан ябажа, абахаэдихэдээ абаашатай болошоһон хүн. Хүсэл, һаналаа хазаарлахаяа болишоһон түрүүлэгшэтэй колхоздонь парткомой секретаряар томилогдожо ерэһэн Эрбэд Хунданович зүрилдэнэ. Партийна шэнэ хүтэлбэрилэгшые колхозой коммунистнууд дэмжэжэ, түрүүлэгшын зөөриншэ хойрог зан тухай һанамжаяа сэхэ хэлэжэ эхилээ. Ажахыгаа һэргээхын оронда ноёдой нюдэ бүглэжэ, хуурмаг саарһа дансануудые зохёожо һурашаһан түрүүлэгшые тэдэнэй хүндэлхэеэ болиһониинь ойлгосотой ха юм. Хүнэй нюдэнһөө хоргодожо ябаад, колхозһоо барилгын материалнуудые «һугалжа», дачаяа барихаданьшье зон тэрэниие шоо үзэнэ, шобто харана...

Мэтэб Урбановичай хүнүүдтэ һайниие һанажа, туһалхые оролдодоггүйе автор гамгүй зураглана. Колхознигуудайнгаа эрилтэнүүдтэ тоомжоргүй дээрэлхүүгээр хандадаг байһандаал, тэрэ олоной дунда хүндэеэ бууршаа ха юм.

Авторай энэ мэтээр колхозой түрүүлэгшын образые харуулхада, бидэ тэрээнлэ хойшолонгүйгөөр этигэнэбди. М. Осодоевой зохёохы бэлиг шадабари энээн дээрэһээшье харагдана гээшэл.

Эрбэд Хундановичай образ тад ондоо шэнжэтэйгээр зураглагдана. Үнэншэ сэхэ, хирэгүй сагаан сэдьхэлтэй, ажалша бэрхэ энэ хүн партийна хүтэлбэрилэгшын үүргые жэншэдгүй бэелүүлдэг байна. Олон табые шашангүй, аһан хэрэгтэй асуудалнуудаар тэрэ колхознигуудтай зүбшэнэ. Хүниие ойлгохые оролдодог, сэдьхэлээр нимгэн энэ хүнтэй эгээл нангин бодолнуудаараа тэдэнэрынь хубаалдана. Ажахын урган хүгжэхын, һаалишад, малшадай ажаһуудалай һайжархын тулада Эрбэд Хунданович хүсэ шадалаашье, бэеынгээ элүүрыешье гамнанагүй. Колхозой ажабайдалда хабаатай ямаршье асуудалые тэрэ үлүүдэ тоолонгүй, бултыень лэ шиидхэлсэжэ гараха юм. Партийна хүдэлмэри хадаа үнэхөөрөөл зохёохы ажал, ёһотой искусство гээшэ гэжэ тэрэнэй жэшээ дээрэһээ харахаар.

Түс зохёолой гол асуудалнууд, зүрилдөөнүүд, образууд болон абари зангууд — эдэ бүгэдэ бодото ажабайдалһаа үндэһэлһэн зүйлнүүд мүн. Мүнөө үеын геройнуудай һанал бодолоор, сэдьхэлэйнь байдалаар, ажал хэрэгүүдээрнь Матвей Осодоев тон ехээр һонирходог байгаа ха юм.

Матвей Михайлович өөрөөшье хүлһэ алдатараа хүдэлжэ, таряашан хүнэй ажабайдалай хүшэр хүндые бэеэрээ мэдэрһэн хүн бэлэй. Балшар бага наһанһаа эхилжэ, малшан, таряашанай ажалтай дүтөөр танилсаһан, хайрагдаһан булашын, хөөрэһэн һүнэй амтые танийһан юм.

Тиимэһээл тэрэ геройнуудайнгаа сэдьхэл зүрхые, оюун бодолые тон һайнаар мэдэдэг байгаа. Тиимэһээл туужын үйлэдэгшэ нюур бүхэн — өөрын һайн муутай, өөрсэ зан абаритай, ёһотойл амиды герой мүн ха юм.

Түмэршэ дархан Ёрмоон Даросеевэй образыешье абаад үзэел. Бар хүсэтэйшье һаа, түбшэн түни зантай, һайхан сэдьхэлтэй Ёрмоон зөөриншэ хоодог Баша Манхаевтай зүришэлдэнэ...

Колхозой түрүүлэгшын орлогшо Шалтак Семеновичой образ уншагшадай сэдьхэлдэ дулаахан мэдэрэл мүн лэ түрүүлхэ байха. Алтан гартай энэ хүниие нютагаархиниинь тон ехээр хүндэлнэ. Теэд үнэхөөрөөшье, Шалтак Семеновичой хэжэ шадахагүй юумэниинь үгыл даа. Зүгөөр абаха, эдихын түлөө тэрэ нэгэтэшье оролдожо үзөөгүй...

Хүгжэмшэ басаган Дуланай, ажалай ветеран Зурын образууд зохёолшын сэдьхэлэй дулаан мэдэрэлээр жэгнэгдэнхэй. Хүгшэн, залуугүй — бүгэдөөрэн оролдожо, ажахыгаа һэргээхын, һуудал байдалаа һайжаруулхын тула колхознигуудай хүдэлдэг, аша, гушанарайнгаа жаргалта ерээдүй тухай сэдьхэдэг байһаниинь эдэ образуудаар харуулагдана бшуу.

Залуушуулай хүдөө нютагуудһаа гаража ошодог болопон тухай автор мүн лэ бодомжолно. Город руу тэгүүлдэг залуушуулай нилээд олониинь түрэлхидэйнгөөл баалалтаар иимэ алхам хэнэ гэжэ туужын удхаһаа тобшолол хэхээр. Жэшээлбэл, түрүүлэгшын машинын жолоошон Баша Манхаев Ильтон хүбүүгээ хара хүсөөр шахуу город эльгээхээр зүбшэнэ. Теэд түрэл газар нютагтаа эльгэлэн дурладаг хүбүүн эсэгынгээ дурадхалһаа гол таһа арсажа, нютаг дээрээ трактористаар хүдэлхэеэ үлэнэ. Зориг түгэлдэр энэ залуу геройн образые автор дүүрэнээр гаргажа шадаа. Сэхэрмэг эрид зантай Ильтон туужын һайшаалта нюурнуудай нэгэн болоһон байна.

Бүхыдөө «Газарай татаса» гэһэн туужые реалис шэнжэтэй эрхим бүтээлнүүдэй нэгэн гэжэ сэгнэхэ дүүрэн эрхэтэйбди. Мүнөө үеын хүдөө нютагай шэнжэ шарайе, хүн зонойнь ажабайдалые үнэн бодотоор, үргэн дэлисэтэйгээр зохёолшо харуулаа ха юм.

М. ХАМАГАНОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор.

«БУРЯАД ҮНЭН» ДЭЭ БЭШЭГДЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

«...ЖАГАЙРҺААР ...САЯА АЛДАХАНЬ»

...етын байгша оной июлиин 25-най номерто ...тай шүүмжэлхы удхатай статья «Шалгалта ...ба?» гэһэн нийтэ гаршаг доро толилогдоо ...аргажанай районой Шитханан совхоздо, Карл ...мжэтэ колхоздо малай тэжээл бэлэдхэхэ хү-... ...шалтагүй ябуулагдажа байһан тухай бэшэг-... ...нгаяа ногоонон гурил гаргаха АВМ түхэлэй ...бүтээсэтэйгээр, һаадгүйгөөр хүдэлгэгдэнгүй ...шүүмжэлһэн байгаа.

...тай үндэһөөр КПСС-эй Баргажанай райкомой ...ын таһагые даагша Л. Б. Цыремпилов ре-... ...ну үгэбэ:

...нэн» газетэдэ толилогдоһон шүүмжэлхы ста-... ...дурсагдагша ажахынуудта зүөшэн хэлсэгдэ-... ...үнөө едэ колхоз, совхоздо малай тэжээл бэ-... ...мэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдажа, ...һадаа оронхой. Тэжээл бэлэдхэгшэд Барга-... ...лэжэ, бэрхэшээл, хэды ушаруулаашье ...лагдаһан даабаряа сүм дүүргэхэ эрмэлзэл-... ...лана.

...ЭГҮҮДТЭЭ УРИНА

...та уран зохёол-... ...йльдын «Мүшэ-... Звездный маль-... ...онтохон-зүжэгөөр ...дир харагшадай ...-Үдэдэмнай гаст-... ...илһэн байна. ...хэмгүй ехээр ...инго түлөө ...муухай нюуртай ...рдэһэн Мүшэтэ хүбүүнэй түүхэтэй бишыхан харагшад, ехэтэ һонирхон танилсаба. Найруулан табигша Сергей Догадкинай, уран зурааша Дина Булановагай, гүйсэдхэгшэд Жанна Апарина, Галина Угниренко, Александр Пермяков болон бусадай хубита эндэ ехэ.

Б. ДОРЖИЕВА.

...ЕТНАМ ФИЛЬМҮҮДЭЙ ...ЛООН ХОНОГ

...Эрхэ сүлөөгэй ...хан байдалай ...арадай ябуул-... ...тухай домоглон ...окоренная Дао» ...ээр вьетнам долоон хоног ...тодо эхилбэ. ...он СРВ-гэй хоо-... ...дэм, соёлой ...оон тухай хэл-... ...үнгэргэгдэжэ байһан долоон хоногой программада оронои баатаршалгата түүхэдэ, мүнөөдэрэй социалис байгуулалтада зорюулагдаһан уран һайханай ба баримтата картинанууд оруулагданхай.

Ниислэлэй эгээл эдир харагшадые вьетнам мультипликаторнуудай бүтээлнүүдтэй танилсуулха юм.

(ТАСС).

ДУУША СЭДЬХЭЛТЭЙ ХҮН

Зураглал

ШАРАЛГЫ торгон, богонёор, тайрагдаһан үһэтэй, ягаахан шарайтай, нюргаар набтаршаг эхэнэрэй автоклубай үүдэндэ бии болохолоор, зосоонь һууһан хүнүүд хүхюутэйгээр зэргэ хашхаралдаба:

— Оо, Надежда Раднаевнамнай ерээ!

—Одоол гоёор ябахабди!

— Дуугаа татаха бшуут даа, Раднаевна...

Үнэхөөрөөшье, сэнхир-борохон автоклубай һууриһаа хүдэлхэтэй сасуу:

...Барагхан, Барагхан
гэлсэнэлтэ,
Баргажан нютагайм
түшэг юм даа...—

гэһэн дуунай түрүүшын үгэнүүд аалиханаар соностоод, байһаар хүсэ нэмэһэндэл шангадажа, саашадаа улам солгёоноор, сортоотой хүхюунээр зэдэлшэнэ... Дуулагшадай хэдэн ондоо хоолойн дундаһаа Надежда Раднаевнагай хонгёо, өөрсэ һайхан шэнжэтэй хоолойе илган танихаар. Дуунай аялгын замхажа үрдеэгүй байтар, тэрэ ондоо дуу захалаад лэ байна. Шагнажа байхада, тэрэ нюдэндэнь тороһон бүхы юумэн тухай дуулана хэбэртэй. Машинынгаа ондоргo ондоргоһоор, алтан шаргал таряагаар бүрхөөгдэһэн полиин захада гаража ерэхэдэ, таряан далай тухай ород дуу таталуулна, хабтагай үргэн талаар үнгэрхэдөө, алтарганаяа дурдан аялгална...

Гаарга тээшэ дүтэлхэ бүрөө, Надежда Раднаевнагай һанан дурсаха зүйлнүүд олон болоно.

— Харана гүт, тэрүү-тэрэ хуушан заямха. Бишыхан ябахадаа, энээгүүр гүйлдэжэ наадагша бэлэйбди... Харин иишэ үхэрнүүдээ туужа асардаг һэмди.

Тэрэнэй бодолгодо абтан, абяагүй болошоходо, дуунуудшье, хонгёо энездэншье — зэргэ замхашаба. Дурсалгануудыень таһалдуулхагүй гэһэн мэтэ.

...Дайнай һүүлээрхи хатуу шэрүүн жэл һэн. Колхозой үхэршэн Радна Цыбеновэй бүлэдэ зургаадахи үхибүүн түрэбэ. Сагай хүшэр байгаашье һаа, хоёрдохи басагатай болоһондоо малшан айлайхи баясаа бэлэй. Зүбыньшье тиигээ. Саг сагаар эрьелдэжэ, үнэр бүлынхидэй байдалынь тэгшэрээ һааб даа. Надежда басаганиинь хойноо үшөө хоёр дүүе дахуулаа. Үхибүүдшье бэе бэеэ харалсан, гайхалтай түргэнөөр үндыгөө. Радна Мудаевич Дулсан Тулсоевна хоёр тэдэнээ хаража баясагша һэн—тусгаар бэрхэнүүд гартаа дүйтэй хүбүүд, басагад ургаа ха юм. Ехэнүүдынь удангүй колхоздоо хүдэлжэ эхилээ. Байн байһаар бүгэдөөрэн хүдөө ажалда дүршэһэн юм. Гансал Надя басаган 8-дахи классаа дүүргээд, хүгжэмэй училищида орохоор Улаан-Үдэ зорёо. Тэрэ эжыгээ һажаажа, дууша бэлэй.

П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищида хоёр жэлэй туршада һураад байтарнь, хаирата эжынь наһа баража, Надя нютагаа бусаха баатай болоо. Хүүгэдэй санаторидо, хожомынь хүгжэмэй һургуулида багшаар хүдэлөө. 1971 ондол һуралсалаа ургэлжэлүүлхэ аргатай болоогдоо. Энэ үедэ тэрэ өөрын бүлэтэй болоод байгаа. Анатолий нүхэрынь хоёр хүүгэдээ ургэлсэжэ, һургууляа дүүргэхэдэнь туһалаа бэлэй. Удангүй тэрэ Хурамхаанай хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулида чанзын классые хүтэлжэ эхилээ һэн.

...Надежда Раднаевна толгойгоо үргэжэ, суг һууһан нүхэд руугаа харана. Тэдэнь абяагүйнүүд, өөһэдынгөө бодолнуудта абтанги һууна. Тиихэдэнь Раднаевнашье сонхын хүшэгые татажа, харгы руу шэртэшэнэ.

Харгы, харгы... Ажаллажа эхилпээр, тэрэ хэды километр утын зайе дабаа хабь.. Хүгжэмэй һургуулида хэшээлнүүдые үгэлынгөө хажуугаар, тэрэ уран һайханай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаа бшуу. Һургууляа дүүргэжэ ерэхэтэйгээ хамта, Очир Буданаевич Ринчинов, Анна Ешеевна Сапхандаева, Светлана Сыденовна Халзанова мэтын эдэбхитэйшүүлээ жэшээ абан, концерт-наада табижа, хонгёо һайхан хоолойгоороо нютагаархинаа баясуулжа эхилээ һэн. 1981 ондо Надежда Раднаевнагай үүсхэлээр 10 хүнһөө бүридэһэн чанзистнарай ансамбль бии болгогдоо. Республиканска харалгануудта түс ансамбль хоёр удаа шагнагдапан габьяатай.

Харин өөрөө Надежда Раднаевна дуулаһаар лэ ябаа. Дуунай - инструментальна ансамбльнуудай республиканска конкурснуудта тэрэ жэл бүри дуулагша һэн. Харин байгша оной зун тэрэнэй ажабайдалда жаргалта ушар тохеолдоо. Арадай болон совет дуу гүйсэдхэгшэдэй республиканска VI конкурсдо Хурамхаанай дууша басаган илажа, лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртөө бшуу. Республикынгаа мэдээжэ композиторнуудай гарпаа эрхэгэр хүхэ гадартай диплом, һайхан болор амһарта-шан абаһанаа тэрэ мүнөө тон элихэнээр һанана. Буряадай Соёлой министерствын Хүндэлэлэй грамотые, дуу, хатарай «Байгал» ансамблиин түсхай шангые Надежда Раднаевна мүн лэ гамнан хадагалдаг. Тэрэ конкурсдо дуулаһан «Эрбэд соохор», «Бэе бэеэ гамнаял» гэһэн дуунуудаа мүнөө малшадай, үбһэшэдэй урда хангюурдаһаар лэ юм. Мүнөөшье энэ автоклубаар, районой соёлой байшангай агитбригадынхидые толгойлон, Надежда Раднаевна үбһэшэдые эрьехэеэ ябана гээшэ. Үсэгэлдэртөө һахалиин, Аргатын үбһэшэдые эрьеэд, мүнөө түрэл нютаг руугаа зорибо ха юм.

Бэлиг талаан гээшэ ехэнхидээ үг дамжадаг ха даа. Надежда Раднаевнагай түрэлхидынь дууша байһан гэжэ хэлээ һэмди. Харин мүнөө өөрынь үхибүүд — Люда басаганиинь, Аркаша, Алёша хүбүүдынь баһал дуулахаар шэнжэтэй. Эхэ, эсэгээ һажаажа (эсэгэнь, Анатолий Гармаев, республикымнай мэдээжэ һур харбагшадай нэгэн юм), тэдэ хүүгэд өөдэргэн бэрхээр, һүбэлгэн хурсаар ургажа байнхай. Һургуулиингаа уран һайханай самодеятельностьдэ тэдэнэр тон дуратайгаар хабаадалсадаг, һур харбажашье туршадаг юм. Харин үбэлэй янгинама хүйтэн үдэр эбтэй энэ бүлынхидэй ой руу санаар ошожо ябахые нэгэнтэ бэшэ харахат...

— Одоол дүтэлбэ гээшэ хабди гэжэ хэнэйшьеб шангаар хэлэжэрхихэдэ, Надежда Раднаевна залд гэһэншүүгээр нүхэд тээшээ эрьеэ. Тэдэнь урдаһаань уряар минээрэлдэн: «Дурд гээд абаба гүт даа? Ерээлди!» — гэлдэнэ.

...Буряад торгон хубсаһа үмдөөд, Надежда Раднаевнагай түрүүлэн автоклубһаа гарахада, үбһэшэд тэрэниие баяртайгаар угтан мэндэшэлнэ. Шаралгы торгон үһэтэй, ягаахан шарайтай, хонгёо дуутай энэ эхэнэрые тэдэнэр һайн танидаг шуу...

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА.
Хурамхаанай район.

ТАСС ХИЛЫН ЦААНАҺАА

НЭГЭН ҺАНАЛТАЙГААР ДЭМЖЭНЭ

БЕРЛИН. «Правда» газетын асуудалнуудта үгэһэн харюунууд соогоо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын гаргаһан бүтэмжэтэй һайн шэнэ үүсхэлнүүдые ГДР-эй ажалшад нэгэн һаналтайгаар дэмжэнэ. Эдэ эб найрамдалта дурадхалнууд бүхы оронуудай ба арадуудай ашa туһада харюусана гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер эндэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

Советскэ Союз болон аха дүү бусад оронуудтай нэгэдэлээ бэхижүүлхэдээ, социализмые али бүхы талаарнь батадхаха, СЕПГ-гэй X съездын шиидхэбэринүүдые ГДР-эй арад зон бэелүүлхэ байна. Республикын байгуулагдаһаар 35 жэлэй ойн жэлдэ ажалшадай туйлаһан амжалтанууд Советскэ Союзай ба бусад социалис гүрэнүүдэй ажалшадтай хамта социализмын туйлалтануудые улам бэхижүүлхые, дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй тэнсүүриие империализмын ашa туһада хубилгуулхагүйе хүсэжэ байһаниинь элирхэйлэн харуулна.

Хархис хүсэнүүдэй, нэн түрүүн США-гай харата, зэрлэг түримхэй ябуулгануудые бэелүүлжэ байхадань, энэмнай илангаяа шухала удха шанартайл. Түрүүлэн добтолхо американ шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо, мүн Азида тараан тодхолго уласхоорондын байдалые улам түгшүүрилтэй болгоно. Тиимэһээ эб найрамдалай түлөө, буу зэбсэгүүдые хинахын түлөө, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряахын түлөө тэмсэлээ шангадхаха шухала гэжэ Э. Хонеккер тэмдэглээ.

ХАНИ ХАРИЛСААНАЙ ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ

ДЕЛИ. СССР-эй ба Индиин хоорондохи эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договорой баталагдаһаар 13 жэлэй ойдо, Индиин Республикын бэеэ даапан байдалтай болоһоор 37 жэлэй ойдо зорюулагдаһан индиин-совет хани барисаанай һара Индидэ дүүрэбэ. Нютагай хэблэлэй панамжын ёһоор, хоёр талын хани харилсаанай, али алиндань ашатай туһатай холбоо барисаанай бата бэхи байһые тэрэ үшөө дахин элирхэйлэн харуулба. Энэ һара эбдэршэгүй бата хани барисаанай хүсэтэ жагсаал болобо гэжэ «Нэшнл геральд» газетэ бэшэнэ.

Һарын үедэ үнгэргэгдэһэн баярай үдэшэнүүдтэ, митингнүүдтэ, конференцинүүдтэ, семинарнуудта Индиин олон миллион хүн хабаадаһан, экономико ба соёлой талаар СССР-эй туйлаһан амжалтанууд тухай хөөрэһэн выставкэнүүдтэ ороһон, совет фильмүүдэй фестивальнуудые, совет артистнуудай, уран һайханай коллективүүдэй концерт хараһан байна. Эдэ үдэрнүүдтэ Дели, Бомбей, Калькутта болон Мадрас хотонуудта үнгэргэгдэһэн совет соёлой ба искусствын байшан соо эмхидхэгдэһэн совет фотовыставкые хүн зон һонирхон хараа. «Манай оронуудай арадуудай хоорондохи хани барисаан юундэ бата бэхиб гэхэдэ, тэрэ хүнүүдтэ амгалан байдал асарна», — гэжэ Делиин университедэй студент Манодж Васудев тэмдэглэл соогоо бэшэбэ.

НИКАРАГУАГАЙ МИД-эй НОТО

МАНАГУА. Бэеэ дааһан республикада эсэргүүгээр Рейганэй захиргаанай зэбсэгтэ шэнэ гэмтэ ябуулга үүдхэһэнһээнь уламжалан, Никарагуагай правительство буруушаалгын ното США-гай Гүрэнэй департаментда эльгээбэ. Американ үйлэдбэриин сэрэгэй гурбан самолет болон вертолет Гондурасай талаһаа Никарагуагай агаарай дайда руу нэбтэрэн орожо, Санта-Клара тосхониие ракетэнүүдээр буудапан байгаа гэжэ мэдээсэгдээ һэн. Энэ бандит ябуулгаһаа уламжалан, хэдэн зуугаад эхэнэрнүүд, үхибүүд хосорһон байгаа. Сандинис арадай армиин зэнитчигүүд доотолгодо хабаадапан вертолёдые буудажа унагааба. Никарагуагай МИД-эй ното дотор тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, Пентагоной Агуакадта, Хамастранда һаяхан барипан американ сэрэгэй баазанууд дээрэһээ самолёдууд ба вертолет ниидхүүлэгдэһэн байгаа.

Гондурасай дайдые зэрлэг түримхэй ябуулгын газар болгожо хэрэглэхые һэдэдэг Вашингтоной милитарис ябуулгануудаа улам үргэдхэжэ байһыень энэ ушар элирхэйлэн гэршэлнэ. Никарагуада эсэргүү дай үүдхэжэ байһан США-гай захиргаанай политикаһаа хохидогшод улам олошоржо байна гээд документ дотор тэмдэглэгдэнэ.

ГОЛ ШЭГЛЭЛНҮҮД

МЕХИКЭ. Дэлхэй дээрэ эб найрамдалые хамгаалга, дэлхэйн шэнэ дайе зайсуулан саралга, уласхоорондын али бүхы харилсаае гүнзэгырүүлэн хүгжөөлгэ хадаа Мексикын гадаадын политикын гол шэглэлнүүд байһаар, саашадаашье байха юм гэжэ ороной президент Мигель де ла Мадрид Мексикын конгрессэй ээлжээтэ сессиин эхилһэнтэй дашарамдуулан, жэл бүри хэгдэдэг правительственна заншалта элидхэл соогоо мэдүүлээ.

Мексикын гадаадын политика өөһэдөө өөһэдыгөө тодорхойлхо талаар арадуудай эрхэнүүдые, бусад гүрэнүүдэй хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй байлгын гол ёһые нариинаар сахилгада үндэһэлнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Нютаг нютагуудай, түсхайлбал, Түбэй Америкэдэхи арсалдаата асуудалнуудые хөөрэлдөөнүүдэй аргаар шиидхэхэ хэрэгые манай орон хэлбэрэшэгүйгөөр дэмжэнэ. Эгээл тиимэһээ Венесуэлэтэй, Колумбитай, Панаматай хамта манай орон Түбэй Америкэдэ бата, үнэн зүб эб найрамдал хангаха талаар «Контадорско бүлэгэй» ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаха юм гэжэ мэдүүлбэ.

Американ индеецүүдэй граждан эрхэнүүдэй түлөө эрэлхэг зоригтой тэмсэлшэ Леонард Пелтиерэй ами наһанда аюул тохёолдуулагдажа байна. «Американ индеецүүдэй хүдэлөөнэй» элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшые удаан саг соо зобоожо алахые США-гай зонхилхы бүлэгөөрхид һэдэнэ.

Айхабтар шанга хашалта харшалалтада ороһон индеецүүдэй угсаатанай восстаниин 1973 ондо Урда Дакота штадай Вундед-Ни гэжэ багахан тосхондо һүжэрхэдэнь, энэ эрэлхэг зоригтой хүнэй нэрэ түрүүшынхеэ дуулдаа һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Леонард Пелтиер түрмын больница соо.

ТАСС-ай фотохронико.

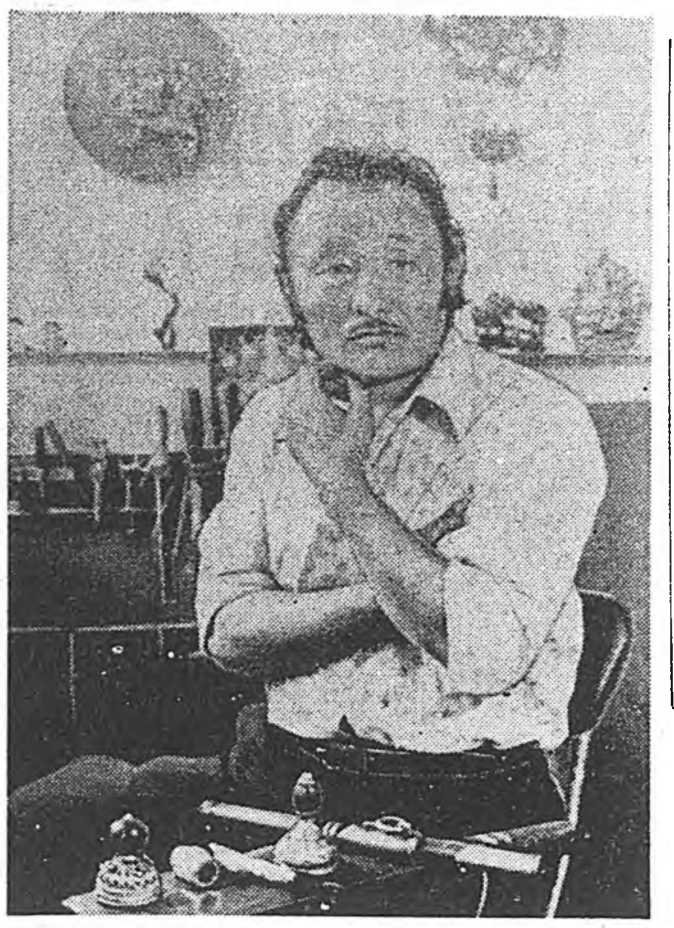

Ужам буряад нютагнай хэр угhаа хойшо алташа, мүнгэшэ дархашуулаараа суурхадаг гээшэ. Мүнөөшье уран гартан республика доторнай олон. Тэдэнэй нэгэн Дамдин-Доржо Базарович Гыбанов Улаан-Үдын уран hайханай мастерскойдо олон жэлдэ амжалтатайгаар хүдэлжэ байнхай. Тэрэ түрэхын бэлигтэй байжа, өөрынгөө хэшээл оролдолгын ашаар алташа, мүнгэшэ дархан болоhон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д-Д. Б. Гыбанов.

УРАН ЗОХЁОЛШОДТОЙ УУЛЗАЛГАНУУД

ЗАГАРАЙДА

Байгша оной hуралсалай жэлэй эхиндэ поэт Чимит-Рэгзэн Намжилов уран зохёолшо Константин Карнышев хоёр Загарайн районой Тайлсын дунда hургуулиин багшанар болон hурагшадта айлшалба.

Тэдэнэр дурсагдагша hургуулида эмхидхэгдэhэн «Эб найрамдалай хэшээлдэ» хабаадалсажа, дайн сэрэгтэ эсэргүү уран шүлэгүүдые уншаhан, зохёохы хүдэлмэри тухайгаа суглаарагшадай hонирхол татама хөөрэлдөө эмхидхээ. Удаань уран зохёолшод Эрдэм мэдэсын бүгэдэ арадай hайндэрөөр hурагшадые, багшанарые амаршалжа, hуралсалдань, ажалдань ехэ амжалтануудые хүсөө.

УЛААН-ҮДЭДЭ

Хотын 17-дохи дунда hургуулида поэдүүд Владимир Намсараев Владимир Липатов хоёр ерэжэ, hурагшад болон багшанарай урда амгалан тайбан ажабайдал магтан дуулаhан, ажалша хүнэй солые дуудаhан уран шүлэгүүдээ уншажа. халуунаар угтагдаа.

Уулзалгын түгэсхэлдэ поэдүүд олон тоото асуудалнуудта харюусажа, зохёохы ажалайнгаа ойрын хараа түсэбүүдтэй hурагшад болон багшанарые танилсуулба.

ШЭЛЭЙ ЗАВОДТО

Буряадай комсомолой шангай лауреат, уран шүлэгшэ Галина Раднаева дурсагдагша заводой залуу хүдэлмэришэн басагадай «Найдал» гэжэ клубта hаяхан айлшаар уригдаhан байна.

Уулзалга дээрэ Г. Раднаева өөрынгөө зохёохы намтар хөөрэжэ үгөөд, hүүлэй үедэ бэшэhэн шэнэ шүлэгүүдээ, мүн ород хэлэн дээрэ оршуулагдаhан зохёолнуудаа уншаба.

Е. ХАЗАГАЕВА,
Уран зохёолшодой холбооной хүдэлмэрилэгшэ.

СОЁЛОЙ hОНИН

ИЛАЛТЫН ОЙДО

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда совет арадай түйлаhан Агуу Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан сэрэгэй-патриотическа номуудые дэлгэрүүлхэ тусхай hара Ноёхоной болон Түхэмэй библиотекэнүүдтэ соносхогдобо. Эндэ «Хэншье, юуншье мартагдаагүй», «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн — совет арадай габьяата баатаршалга» гэhэн номой выставкэнүүд нээгдээ.

Библиотекарьнүүд Д. Доржиева, Г. Эрдынеева гэгшэд үбhэ тэжээл бэлэдхэжэ байhан Фагат Салимзянов, Долгор-Еши Бадмаев, Бато-Мунко Юмсурунов гэгшэдэй түрүү звенонуудта ошожо, удха түгэс хөөрэлдөө үнгэргэжэ, тэжээл бэлэдхэгшэдые совет уран зохёолшодой номуудтай танилсуулба.

Р. БАЛДАНОВ.

Сэлэнгэ.

ХЭДЭХЭН ҮГӨӨР

* * *

Байгал-Амарай түмэр замай Буряадай участок дээрэ «Ленконцертын» бүлэг артистнууд дуушан Анатолий Фокиной хабаадалгатайгаар тэндэхи барилгашадта концерт наада харуулжа ябана. Дурсагдагша бүлэгэйхидэй программада ородой болон совет композиторнуудай дуунууд ехэ hуури эзэлнэ.

* * *

БАМ-ай «алтан залгалаа» холбохо үедэ Москва хотын артистнуудhаа бүридэhэн десант ехэ барилгын ябажа байгаа энэ хизаарта «Москонцерт» сентябриин 27-hоо эхилжэ буулгахань. Ороной түб хотоhоо зорижо ерэhэн артистнууд октябрь hара гаратар Северобайкальск, Северомуйск, Таксимо гэхэ мэтын хото, hууринуудаар, мүн манай республикын түб — Улаан-Үдэ хотын ажалшадта hонирхолтой программа харуулха байна.

* * *

Тэрэшэлэн таряа хуряалгын халуун хаhада манай Буряадай гүрэнэй филармониин «Сэлэнгэ», «Ритмы Байкала» гэhэн залуушуулай ансамбльнууд хүдөө нютагуудай таряашад, механизаторнуудта шэлэгдэмэл программатайгаар зорижо гараха юм. Гадна манай лекци-концертын бүлэгүүд хүдөө нютагайхидтай уулзажа, хөөрэлдөө хэхэ, концертнүүдые харуулха байна.

* * *

Тэрэшэлэн энэ hарада Уласхоорондын конкурснуудай лауреат, скрипач А. Михлин, гитаристнуудай бүхэсоюзна конкурсын лауреат А. Гарин, уран гоёор уншадаг, «Москонцертын» артистка И. Суровигина, Тула хотын областной филармониин камерна оркестр, дуушан, РСФСР-эй арадай артистка Е. Алтухова, манай хүршэ, Шэтын областиин гүрэнэй филармониин «Харахан нюдэд» гэhэн цыгануудай ансамбль болон бусад манай республикада айлшалжа, уран бэлигээ харуулхаар хүлеэгдэнэ.

В. НИКОЛАЕВ,
филармониин директор.

ХЭНИИНЬ УРАН БАЙГААБ?

НАРИН СЭМБЫН комбинадай «Текстильщик» гэжэ соёлой байшан соо «Хүүгэдэй уран бэлиг» гэhэн выставкэ hаяхан дэлгээгдэжэ, олоной анхаралые татана. Энэ заншалта выставкэдэ гол түлэб пионерэй лагерьнуудта амаржа байха үедөө hурагшадай бүтээhэн уран зүйлнүүд үргэнөөр табигдаа.

Байгал шадарай зунай богонишье hаа, амаралтынгаа үдэрнүүдые пионерэй лагерьнуудта үнгэргэhэн hурагшад шэнэ олон нүхэдтэй ханилжа, шэнэ дуун, хатарнуудта hураhан, техническэ болон гар урлалай арга шадабаритай болоhон байха юм. Илангаяа Илалтын 40 жэлэй ойдо, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ зорюулагдаhан баяр ёhололой сборнууд, митингнүүд, дайнай болон ажалай алдар солын газарнуудаар аяншалганууд, түүдэгэй дэргэдэ үнгэргэгдэhэн дуунуудай үдэшэнүүд гэхэ мэтэшэлэн олон тоото конкурснууд hурагшадай дурасхаалда удаан хадуугдаа ёhотой. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай түйлаhан Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд хүүгэдэй уран hайханай коллективүүдэй республиканска конкурс-харалгын хэмжээн соо үнгэргэгдэhэн байна.

Конкурс-харалгын үедэ уран зурагай, техническэ, авиамодельнэ, оёдолой, урлал бүтээлэй болон бусад кружогойхид хэhэн зүйлнүүдээ выставкэдэ табидаг, мүн тэрэнээ ярмагта худалдажа, олоhон мүнгөө Эб найрамдалай совет жасада дамжуулдаг байгаа.

Зунай амаралтын үдэрнүүдтэ пионерэй лагерьнуудта hурагшадай урлан бүтээhэн зүйлнүүдэй выставкые хаража үзээбди...

Выставкэдэ гол түлэб Улаан-Үдэ хото шадар оршоhон пионерэй лагерьнууд хабаадаа. Тодорхойлбол, «Сибиряк», «Березка», «Зорька», «Байгал», «Дружба», «Зенит», «Челночок», «Орленок», «Солнечный», «Черемушки», «Огонёк», «Салют» ба Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ.

Локомотив-вагон заhабарилгын заводой «Сибиряк» гэжэ пионерэй лагериин уран бүтээлнүүд выставкые нээнэ. «Хододоо эб найрамдал мандаг лэ» гэhэн темээр плакадууд, фотокружогойхидой «Нептунай үдэр», «Онтохоной үдэр», «Дружинын жагсаал» гэhэн газетэнүүд, авиамодельнэ ба керамикын кружогой гэшүүдэй хэhэн зүйлнүүд табигданхай.

Авиазаводой «Дружба» лагериин шэмэглэhэн стендые түрүүшынхидтэй сасуулhанайшье үлүү. Юуб гэхэдэ, холо дээрэ байна бшуу. Тиимэhээ эндэ тодорхойгоор тогтоё. Лагерьта hонирхолтой ажабайдал бурьялжа байгаа гэжэ фотостенд түгэс дүүрэнээр харуулна. Эсхэлгын ба оёдолой кружогой гэшүүд Эржена Хайдаповагай «Земляне» гэжэ пласти, Таня Власовагай «Турист» гэжэ фартук выставкэ харагшадай hайшаалда хүртэбэ. Сергей Загорский, Саша Котовщиков гэгшэдэй модон дээрэ hиилэhэн «Наран», «Байгал» гэжэ бүтээлнүүд бусадhаа арга шадабаряараа илгарна. Пенопласт дээрэ үнгэ будагаар бүтээгдэhэн зурагууд hонирхолтой. Игорь Черепановай «Эрээн гүрөөhэн ба баабгай», Андрей Цыплаковой «Байгаали», Саша Ивановой «Бригантина» гэхэ мэтэ яhала шадамараар урлагданхай. hүүлшын стенддэнь янза бүриин бээлэйнүүд, угалзатуулагдаhан салфеткэнүүд, оймhонууд, малгайнууд... Эдэ хадаа Оля Раднабазарова, Лена Будаева, Жанна Сахаровская, Света Туголукова, бусадай нэхэhэн зүйлнүүд мүн.

«Зенит» лагериин буланда модоор, фанерээр, пролоноор бүтээгдэhэн нааданхайнуудай олон гээшэнь. «325 жэлэй ой» гэhэн плакат, Игорь Степановай зураhан «Хэншье, юуншье мартагдаагүй» гэжэ зураг, пластилинаар хэгдэhэн хэрэм hонирхолтой байгаа.

Эб найрамдалай темэдэ зорюулагдаhан плакадуудаар «Байгал» гэжэ пионерэй лагериин выставкэ нээгдэнэ. Тус лагериин стендын гол илгаа гэхэдэ, байгаалидамнай ушардаг материалнууд: хушын hамар, модоной холтоhон гэхэ мэтэ зүйлнүүдээр олонхи бүтээлнүүдынь урлагдаhан байна.

Нарин сэмбын комбинадай «Челночок» лагериин булан шэмэглэлэйнгээшье, уран зүйлнүүдэйнгээшье талаар илгарна, Баян материалтай фотостендүүд, зөөлэн бүд нааданхайнууд, шабын түмэрөөр урлагдаhан ваза, корзинанууд, оёгдоhон ба нэхэгдэhэн хубсаhанай зүйлнүүд элбэг даа. Т. Бакланова Т. Ерыгина хоёрой «Дэлхэйн үхибүүд, hайхан үдэрөөр!», «Эб найрамдалта замбуулин» гэhэн аппликацинууд, бүлэг хүбүүд, басагадай хэhэн «Хун шубуута нуур», «Уулын хаанай баялиг» гэhэн найруулганууд угаа зохидхон.

Тиихэдэ «Орленок» лагериин бүтээлнүүд хүүгэдэй уран бэлигэй бүхы жанрые түлөөлhэн байна гэжэ тэмдэглэлтэй. Эндэ али нэгэ бүтээлые эрхим гэжэ сэгнэхын аргагүй, бултадаа уран наринаар, шадабаритайгаар хэгдэhэн байна.

А. Куликовой «Нуурай дэргэдэ» гэhэн панно «Спутник» лагериин выставкын ёhото шэмэглэл боложо үгөө. Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан мүн лэ С. Петров С. Доржиев хоёрой модон дээрэ hиилэhэн триптихые онсолмоор.

«Солнечный», «Черемушки», «Салют» лагерьнуудай стендүүд бултадаа бэе бэедээ адлирхуу хаш. hайшаамааршье юумэн үгы шахуу. Тэдэнэй хажууда Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ пионерэй лагериин зүйлнүүд жэшээтэ боложо харагдаа hэн. Удхынгаашье, шэмэглэлэйнгээшье талаар тааруу зохид. Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан эрхим отрядай газетэ, плакадууд, эрхим отрядуудай булангууд, янза бүриин уран бүтээлнүүдые анхаржа байхада урматай.

hурагшадай элүүржүүлгын ээлжээтэ хаhа дүүрэжэ, үдэр бүри соностодог горнын хонгёо дуун замхаба. Мүн лэ уран бэлигэй талаар пионерэй лагерьнуудай конкурс-харалга түгэсэбэ. Харалгын жюрин ба эмхидхэлэй комитедэй материалнуудые облпрофсоведэй президиум сэгнэжэ, илагшадые тодоруулба. «Орлёнок» ба «Огонёк» гэжэ пионерэй лагерьнууд нэгэдэхи hуури эзэлжэ, Хүндэлэлэй дипломдо, мүнгэн шанда хүртэбэ. Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ лагерь хоёрдохи, «Дружба» ба «Челночек» гурбадахи hууринуудта гараа.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

СПОРТ

МАНАЙ КОМАНДА ШАЛГАРБА

Эдиршүүлэй дунда hур харбалгаар «Спартак» бүлгэмэй Россин соведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэбэ. Калининградска болон Шэтын областьнуудай, Башкирай, Буряадай ба Тувын АССР-нүүдэй тус бүлгэмэй суглуулагдамал командануудай 40 гаран мэргэшүүл энээндэ хабаадажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлhэн байна.

Спортын мастер В. И. Игумнов түрүүтэй бусад тренернүүдэй hурган hоридог «Спартак» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй суглуулагдамал команда hайн hорилго бэлэдхэлтэй байhанаа харуулаа. Мүрысөөнэй түрүүшын үдэрhөө манай командын хүбүүд, басагад урагшаа гараhан байна. Энэнь тус бүлгэмдэ эдир халаанине хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ яhала ехэ анхарал оролдолгын гаргагдажа байhые элирхэйлэн гэршэлнэ гэхэдэ алдуу болохогүй ха.

Энэ жэлдэ Буряадай багшанарай институдай физико-математикын факультедтэ hурахаяа ороhон Намжил Шутукова М-2 упражненеэр харбахадаа, 2287 очко тудажа, Россин соведэй чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэхын тула тэрээндэ оройдоол 3 очко дутаа бшуу. Н. Шутукова 70, 60 болон 50 метртэ илалта туйлаа. Эгээл дүтын зайда тэрэ хоёрдохи hуури эзэлээ.

Улаан-Үдын 33-дахи hургуулиин 10-дахи классай hурагша Сэсэг Зандеева 2202 очкотойгоор мүнгэн медаляар шагнагдаба. Тэрэ эгээл дүтын зайда эрхимлээ. 50 метрhээ харбахадаа хоёрдохи шанда хүртэhэн, бусад хоёр зайда бронзо медальнуудаар шагнагдаhан байгаа.

36-дахи дунда hургуули дүүргэhэн Марина Казакова тэрээнhээ оройдоол 2 очкогоор гартажа, гурбадахи шатын дипломоор шагнагдаба. Марина 70 болон 60 метртэ хоёрдохи hууринуудые эзэлээ.

Спортын мастер Константин Эрдынеевэй hурган hоридог Евгений Бальчугов хёрхо мэргэн харбагша боложо ябаhанаа харуулаа. 32-дохи hургуули дүүргээд, 2-дохи техническэ училищида hурахаяа ороhон эдир хүбүүн 2275 очко абажа, илалта туйлаба. Женя бүхы дүрбэн зайда эрхимлээ.

Захааминай районой Үлэгшэнэй дунда hургуулиин 9-дэхи классай hурагша Эрдэни Шаристепанов — хоёрдохи, Улаан-Үдын тоо бүридхэлые оньhожоруулгын техникумэй 1-дэхи курсын hурагша Дмитрий Ахапкин гурбадахи hууринуудые эзэлбэ. Г. Кожевников (Башкирай АССР), В. Дажи (Тува) удаадахи hууринуудта гараhан байха юм.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр «Спартак» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй суглуулагдамал команда илажа, Россин соведэй кубогаар, I шатын дипломоор шагнагдаа. Башкирай ба Тувын автономито республикануудай мэргэшүүл шангай hууринуудые эзэлбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ШАТАРАЙ ЕХЭ МҮРЫСӨӨНҮҮД

Эрэшүүлэй болон эхэнэрнүүдэй дунда шатараар дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд сентябриин 9-дэ Москвада, үглөөдэрынь Волгоградта баярай оршон байдалда нээгдэжэ, совет гроссмейстернүүд Анатолий Карпов — Гарри Каспаров, Майя Чибурданидзе — Ирина Левитина гэгшэд уулзахань. Тиимэhээ эдэ мүрысөөнүүдтэ хэнэйшье илаа hаань, совет шатарай hургуулиин түлөөлэгшэд дэлхэйн чемпионуудай нэрэ зэргэдэ хүртэхэ бшуу.

Шатараар дэлхэйн түрүү hуури эзэлэлгын мүрысөөнүүдэй хуби заяанай түлөө энэ эртэ урдын нааданда дуратай олон миллион хүнүүдэй hанаа амар байгаашье hаань, мүрысөөнүүдтэ хабаадагшадай илалта туйлахые хараалжа байhаниинь үндэhэ баримтатай юм ааб даа.

Карпов шатараар дэлхэйн гурба дахин чемпион, олон тоото мүрысөөнүүдтэ илажа гараhан дүршэл шадабари ехэтэй шатаршан болоно. Энэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхэ эрхэ олохын түлөө шанга тэмсэлые эрхимээр дабажа гараhан Каспаров ехэ амжалтануудые туйлаhан байна. Рейтингээрээ тэдэнэр дэлхэйн бусад гроссмейстернүүдhээ холо үлүү юм.

Чибурданидзе дэлхэйн хоёр дахин чемпионка, эрэшүүлэй дунда үнгэргэгдэhэн мүрысөөнүүдтэ хабаадахадаа зоримгой бэрхээр наадажа, hайн үрэ дүнгүүдые туйлаhан намтартай. Левитина ороной оло дахин чемпионка, дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ хэдэн удаа хабаадаhан байгаа.

Юрэдөө, иимэhээ мүрысөөнүүдтэ hонирхолтой шанга тэмсэлэй болохо ёhотой байhаниинь элитэ. Совет болон гадаадын хэдэн зуугаад журналистнууд мүрысөөнүүдые хангаха байна. Гадаадын элитэ ехэ шатаршад, эртэ урдын энэ нааданай ажал ябуулагшад, тэрэ тоодо Уласхоорондын шатарай федерациин (ФИДЕ) президент Флоренсио Кампоманес (Филиппинэ) хүндэтэ айлшад боложо ерэхэ юм.

Мүрысөөнүүдэй гурим тухай hануулая. Москвада наадан сентябриин 10-да эхилжэ, понедельнигэй, средагай ба пятницын үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэхэ. Хойшолуулагдаhан партинууд вторник, четверг болон субботын үдэрнүүдтэ наадагдаха. Мүрысөөндэ хабаадагшад амаралтын үдэрнүүдтэ амарха. Волгоградта мүрысөөн сентябриин 11-дэ эхилхэ. Уулзалганууд вторнигто, четвергдэ, субботодо болохо юм. Хойшолуулагдаhан партинууд средада, пятницада, воскресенидэ наадагдаха, шатарша басагад понедельнигтэ амарха байна.

Эдэ мүрысөөнэй партинууд Москвагай сагаар 17 часта эхилхэ.

Эрэшүүлэй мүрысөөндэ түрүүлэн 6 партида илагшань чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхэ байна (тэнсэлгэнүүд хараада абтахагүй, уулзалгануудай тоо хизаарлагдахагүй). Эхэнэрнүүдэй мүрысөөндэ 16 партиhаа 8,5 очко түрүүлэн абагшань илаhанда тоологдохо. Хэрбээ нааданай 8:8 тоотойгоор дүүрээ hаань, Чибурданидзе нэрэ зэргээ хамгаалха байна.

Югославиин мэдээжэ гроссмейстер Светозар Глигорич — эрэшүүлэй, Чехословакиин уласхоорондын мастер Ярослав Шайтар эхэнэрнүүдэй мүрысөөнэй ахамад арбитраар томилогдоо.

Волгоградтахи Пионернүүдэй ордон соо, Москвадахи Союзуудай байшангай Колонно зал соо мүрысөөнүүд үнгэргэгдэхэ. 200-гаад жэлэй урда тээ баригдаhан энэ гэртэ үнгэрhэн зуун жэлэй hүүл багта Москвагай шатарай кружок байрлаhан юм гэхэ. Энэ зал соо шатараар олон тоото hонирхолтой нааданууд болоhон байгаа. Тусхайлбал, Хосе Рауль Капабланкын хабаадалгатай Москвагай уласхоорондын гурбадахи мүрысөөн 1936 ондо эндэ үнгэргэгдөө hэн. 1948 ондо эндэ Михаил Ботвинник, харин 1975 ондо Анатолий Карпов дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй.

Уласхоорондын гроссмейстернүүд Игорь Зайцев болон Юрий Балашов — Карповай, мастер Александр Никитин ба уласхоорондын гроссмейстер Геннадий Тимошенко Каспаровай секундантнуудаар томилогдобо. Уласхоорондын гроссмейстер Геннадий Кузьмин болон уласхоорондын мастер Сергей Юферов — Чибурданидзиин, мастер Алексей Ермолинский, уласхоорондын мастер Андрей Харитонов гэгшэд Левитинагай секундантнууд болонхой.

Эдэ мүрысөөнүүд хэды саг соо үргэлжэлхэ гээшэб! Волгоградта үнгэргэгдэхэ мүрысөөн тухай хэлэхэ болоо hаа, хэды партиин наадагдаха байhанайнь эртээнhээ хэлсэгдэhэн хадань тэрэ ноябриин 1 багаар дүүрэхэ ёhотой. Зүгөөр Москвада болохо мүрысөөнэй хэды саг соо үргэлжэлхэ байhыень багсаамжалан хэлэхын аргагүй. 1978 ондо дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн 93 үдэр соо үргэлжэлжэ, 32 парти наадагдаа hэн.

Ноябриин 18-да Салоникодо (Греци) Бүхэдэлхэйн шатарай олимпиадын эхилтэр, мүрысөөн дүүрэхэдээшье магадгүй.

В. БАБКИН,
ТАСС-ай корр.

НАБТАР ГАЗАР УhАНДА АБТАА

Август hарын hүүл болон сентябриин эхин үдэрнүүдтэ Монголой Арадай Республикын газар дээрэ хура бороон, аадар элбэгээр ороhон байгаа. Тиин Сэлэнгэ мүрэнэй уhан үдэрhөө үдэртэ нэмэжэ захалаа. Августын 29-hөө Наушкаhаа эхилээд Новоселенгинск хүрэтэр 10—15, Новоселенгинскhээ Кабанск хүрэтэр 3—8 сантиметрээр уhан нэмэжэ байба.

Энэ ушарhаа Хяагтын районой зарим ажахынуудай набтар газарай сабшалан, таряалан, бэлшээри үерэй уhанда абтажа захалаа. Мүнөө Хяагтын-Адагай эхиндэ Сэлэнгэ мүрэнэй уhан бага зэргээр hуужа эхилбэ.

Сентябриин 7-hоо 9 болотор Сэлэнгэ мүрэнэй уhан Улаан-Үдэhөө Кабанск хүрэтэр 5—20 сантиметр хүрэтэр нэмэхээр багсаамжалагдана. Тиихэдэ Улаан-Үдэ шадар уhанай июруу 5—10 сантиметрээр нэмэхэ байна. Тиимэhээ Сэлэнгын баруун бэеын айлнуудай, хамтын саадуудай набтар газарнуудта хүрьhэн дороhоо уhан гаража магад. Улаан-Үдэ шадар сентябриин 10-hаа уhан hуужа захалхаар хүлеэгдэнэ.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Патриодуудай харилсаан» —түрүү бэшэг. «Замбуулиниие ашаглалгада эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргаhанайнь түлөө» — ТАСС-ай материал. «Хуряалгын хүдэлмэри дээрэ техникээ зүбөөр хэрэглэхэ, ажалай түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ» гэhэн ниитэ гаршаг доро үгтэhэн материалнууд.

Хоёрдохи хуудаhанда. Соведүүдэй ажабайдал. «Шиидхэбэри абахабди» — В. Седуновой статья. «Мал ажал — онсо шухала hалбари». «Гаргашаяа бага болгожо, түсэбөө дүүргэхэбди» — Б. Дамбиевай статья.

Гурбадахи хуудаhанда. «Хорхойтой хэрэг» — Владимир Митыповэй рассказ. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Түрэл нютагни — Прибайкали» — материалнуудай суглуулбари. Музейнүүдэй hонин. «Түрэл нютаг тухай хөөрөөнүүд» — Г. Шелкуновагай статья.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Родом из детства». Кайсын Кулиев. 10.35—«Рига» гэжэ духовой оркестр наадаха. 10.55—Киноочерк. 11.10 — «Призываюсь весной» — уран hайханай фильм. 13.00 — Шэнэ hонин. (13.05 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ hонин. 15.30 — «Директорские будни» — баримтата фильм. 15.50 — «Ород хэлэн». 16.20—СССР-эй Гүрэнэй академическэ симфоническа оркестрэй солистнуудай ансамбль наадаха. 16.45 — «Эрдэмтэд— Москва шадарай агропромышленна комплексдо».

Улаан-Үдэ. 17.15 — «Социалис оронууд» гэhэн циклhээ хөөрөөн (буряадаар). 17.35— Бэшүүрэй, Хяагтын ба Прибайкалиин районуудай ажалшад тухай хөөрөөн.

Москва. 18.15 — «Онтохондо айлшаар». «Царевна-лягушка».

Улаан-Үдэ. 19.20 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.35 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 19.50 — «Байгал» — нютагуудай hонин.

Москва. 20.00 — Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн, Канадын кубок СССР-эй ба ФРГ-гэй суглуулагдамал команданууд. 22.00—«Время». 22.35 — Композитор Э. Колмановскиин зохёолнуудhаа концерт. 23.55 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 00.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35 — «Ород арадай онтохон», 4-дэхи класс. 10.05, 13.40 — Англи хэлэн. 11.05— «ПТУ-гай hурагшадта». Юрэнхы биологи. 11.35, 12.40 — Географи. 5-дахи класс. 12.05 — Поэзи. Э. Багрицкий. 13.10 — Түүхэ. 7-дохи класс. 14.10 — «Ехэ педсовет». 14.40 — Уран зохёолой дамжуулга. 15.25 — Драматурги ба театр. 16.10 — Баримтата фильм. 16.55—Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 17.00 — Киноочерк.

Москва. 17.15 — Концерт. 17.45 — «Бразилиин оронoор».

Улаан-Үдэ. 18.15 — Баримтата фильм.

Москва. 19.20—М. Равель. «Вальс».

Улаан-Үдэ. 18.35 — «Кишинев баригдана». — киноочерк.

Москва. 19.50 — Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 20.00 — Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ойдо. 20.30 — Мультфильмнүүд.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15 — «Арадай аялга дуунууд». 21.30 — «hайн эд бараа — элбэг ехээр». 22.00—«Время». 22.35 — «Дневной поезд» — уран hайханай фильм.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08 зам. редактора — 2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни —2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов —2-54-93, писем и селькоров — 2-67-8 корректорская—2-33-61, выпускающие— 2-35-95, отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-03562 Заказ № 206. Индекс 0464